

Analýza výchovně - vzdělávací práce učitele tradiční a firemní mateřské školy

Veronika Hrázská

Bakalářská práce, 2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav školní pedagogiky
akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Veronika Hrázská**
Osobní číslo: **H140535**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Analýza výchovně-vzdělávací práce učitele tradiční a firemní mateřské školy**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury k tématu vzniku a vývoje firemních mateřských škol.
Vymezení teoretických východisek o příčinách vzniku firemních mateřských škol.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvalitativního výzkumu prostřednictvím interview.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat pomocí otevřeného kódování.
Zpracování teoretického modelu z výsledků výzkumu.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. Děť a mateřská škola. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 193 s. ISBN 978-80-2471-568-1.

PEMOVÁ, Terezie a Radek PTÁČEK. Soukromá a firemní školka od A do Z: jak založit a provozovat soukromé nebo firemní zařízení předškolní výchovy. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013, 167 s. ISBN 978-80-247-4699-9.

OPRAVILOVÁ, Eva. Předškolní pedagogika. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISVB 978-80-247-5107-8.

GORDON, Kimberly A. Early childhood education: becoming a professional. Los Angeles: SAGE, c2014. ISBN 978-1-4129-7345-8.

PRŮCHA, Jan. Předškolní dítě a svět vzdělávání: přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-323-5.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, PhD.

Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce:

16. prosince 2016

Termín odevzdání bakalářské práce:

26. dubna 2017

Ve Zlíně dne 16. prosince 2016

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, PhD.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- беру на ве́доміи, же бакала́рская пра́це буде уложена в электронické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 3.1.2017

Hradzola

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

V bakalářské práci se autorka zabývá rozborem výchovně – vzdělávací práce učitele tradiční a firemní mateřské školy. V teoretické části vymezuje současné pojetí tradiční mateřské školy, také prezentuje specifika firemní školy a objasňuje příčiny jejího vzniku v retrospektivě. V empirické části autorka popisuje práci učitele tradiční a firemní mateřské školy, prostřednictvím kvalitativního výzkumu, který byl realizovaný s využitím rozhovorů s učitelkami mateřských škol. Na základě analýzy rozhovorů byly zjištěny specifika v práci učitele tradiční školy a firemní školy.

Klíčová slova: tradiční mateřská škola, firemní mateřská škola, specifika práce učitele firemní mateřské školy

ABSTRACT

This Bachelor's thesis focuses on an analysis of teacher's tasks in education and training in a traditional and business preschool. The theoretical part characterizes features of a contemporary traditional preschool. It also involves specific details about a business preschool and provides the reasons of its establishment retrospectively. Furthermore, the author describes the job of a teacher in a traditional and business preschool through a qualitative research, which is based on interviews with teachers in preschools. An analysis of the interviews, which has been carried out, presents specifics that were found in the work of teachers in traditional and business preschools.

Key words: traditional preschool, business preschool, specifics in the work of a teacher in a business preschool

Chtěla bych poděkovat především vedoucí mé bakalářské práce paní doc. PaedDr. Adrianě Wiegerové, PhD. za konzultace, odborné rady a trpělivost. Dále bych chtěla poděkovat učitelkám mateřských škol za ochotu při realizaci rozhovoru a také mé rodině a přátelům za podporu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
1 TRADIČNÍ MATEŘSKÁ ŠKOLA	12
1.1 POJETÍ TRADIČNÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY.....	12
1.2 FUNKCE MATEŘSKÉ ŠKOLY.....	14
1.3 ORGANIZACE VZDĚLÁVÁNÍ V TRADIČNÍ MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	15
2 FIREMNÍ MATEŘSKÁ ŠKOLA	18
2.1 VYMEZENÍ POJMU FIREMNÍ MATEŘSKÁ ŠKOLA.....	18
2.2 PŘÍČINA VZNIKU FIREMNÍCH MATEŘSKÝCH ŠKOL.....	19
2.3 SPECIFIKA FIREMNÍCH MATEŘSKÝCH ŠKOL.....	21
3 UČITEL TRADIČNÍ A FIREMNÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY	24
3.1 KVALIFIKACE UČITELE MATEŘSKÉ ŠKOLY.....	24
3.2 KOMPETENCE UČITELE MATEŘSKÉ ŠKOLY.....	25
3.3 VÝCHOVNĚ – VZDĚLÁVACÍ PRÁCE UČITELE MATEŘSKÉ ŠKOLY.....	28
4 VÝZKUM	30
4.1 HLAVNÍ VÝZKUMNÝ CÍL.....	30
4.1.1 Dílčí výzkumné cíle.....	30
4.1.2 Výzkumné otázky.....	30
4.2 CHARAKTERISTIKA PARTICIPANTŮ VÝZKUMU.....	31
4.3 VOLBA VÝZKUMNÉ METODY.....	33
4.4 REALIZACE ROZHOVORU A POSTUP PŘI ZPRACOVÁNÍ DAT.....	33
5 INTERPRETACE VÝZKUMNÝCH ZJIŠTĚNÍ	34
5.1 PROČ JSEM UČITELKOU MATEŘSKÉ ŠKOLY?.....	34
5.1.1 Učitelkou jako východisko.....	34
5.1.2 Vzor učitelky ze školy.....	35
5.1.3 Láska k dětem.....	36
5.2 FIREMNÍ MATEŘSKÁ ŠKOLA JE JINÁ.....	37
5.2.1 Složení dětí.....	37
5.2.2 Individuální přístup.....	37
5.2.3 Vzdělávání dětí.....	38
5.2.4 Kroužky versus projekty.....	38
5.2.5 Jinakost práce učitelky.....	39
5.2.5.1 Každodenní příprava.....	40
5.2.6 Jiné prostředí.....	40
5.2.7 Spolupráce s rodiči.....	41
5.2.8 Spolupráce učitelského sboru.....	41
5.2.9 Spolupráce s praktikanty/studenty.....	42
5.3 TRADIČNÍ MATEŘSKÁ ŠKOLA JE KDYŽ.....	44
5.3.1 Složení dětí.....	44
5.3.2 Vzdělávání dětí.....	44
5.3.3 Nabídka kroužků.....	45
5.3.4 Práce učitelky.....	45
5.3.4.1 Každodenní příprava.....	46
5.3.5 Spolupráce učitelského sboru.....	47
5.4 PROFESNÍ BARIÉRY UČITELEK MATEŘSKÝCH ŠKOL.....	49
5.4.1 Komunikace s rodiči.....	49

5.4.2	Nedocenená profese	50
5.4.3	Neustálé změny v legislativě.....	50
5.5	A CO DÁL?.....	51
5.5.1	Další studium	51
5.5.2	Mít vlastní zařízení.....	51
5.5.3	Centrování na práci s dětmi.....	52
5.5.4	Profesní strop	53
SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU		54
ZÁVĚR		56
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....		57
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK		60
SEZNAM TABULEK.....		61
SEZNAM PŘÍLOH.....		62

ÚVOD

Tradiční a firemní mateřské školy mají k sobě velmi blízko, neboť jsou „kolegyněmi“ na současném trhu. Může se zdát, že firemní školy jsou díky své pestré nabídce pro rodiče atraktivnější a převažují nad tradičními školami. Avšak každý má na tyto zařízení jiný názor. V dnešní době se mateřské školy předhánají a snaží se rodičům nabídnout co nejlepší služby. Každý rodič preferuje něco jiného a má možnost vybrat si zařízení, které plně odpovídá jeho představám.

Téma bakalářské práce mě zaujalo na první pohled, a proto jsem se rozhodla pro jeho zpracování. Téma jsem si vybrala také ze zvědavosti. Chtěla jsem hlouběji „proniknout“ do dění obou typů mateřských škol a zjistit, čím se liší práce učitele firemní školy od tradiční školy. Zajímalo mě to také z důvodu budoucí volby zařízení. Překvapivým zjištěním byl fakt, že některé učitelky neměly vůbec ponětí o existenci firemních škol. Proto si myslím, že má práce může být přínosná právě pro učitelky tradičních škol a taky pro veřejnost.

Cílem bakalářské práce bylo zpracovat teoretické vymezení současného pojetí tradiční mateřské školy, dále zjistit a popsat příčiny vzniku firemních mateřských škol a v neposlední řadě analyzovat rozdíly mezi tradiční a firemní mateřskou školou.

Teoretická část je rozdělena do tří kapitol. V první kapitole jsem se zaměřila na současné pojetí, funkce a organizaci vzdělávání v tradiční mateřské škole. Ve druhé kapitole jsem se věnovala vymezení pojmu firemní mateřské školy, objasnila jsem příčiny jejího vzniku a popsala specifika těchto škol. Třetí kapitola je orientovaná na učitele tradiční a firemní mateřské školy s konkrétním zaměřením na kvalifikaci, kompetence a jeho výchovně – vzdělávací práci.

Empirická část bakalářské práce se zabývá tím, jaká je tradiční a firemní mateřská škola z pohledu učitelek. Konkrétně se zaměřuji na zjišťování rozdílů v práci učitele mezi tradiční a firemní mateřskou školou. V empirické části je představen kvalitativně – orientovaný výzkum. Ke sběru dat byla použita metoda hloubkového rozhovoru realizovaného s učitelkami mateřských škol ze Zlínského kraje. Záměrně byly zvoleny čtyři učitelky z tradičních škol a čtyři z firemních škol. Na základě analýzy rozhovorů byly zjištěny specifika v práci učitele tradiční školy a firemní školy.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 TRADIČNÍ MATEŘSKÁ ŠKOLA

Mateřská škola je instituce, která zajišťuje výchovu a vzdělávání dětí ve věku od tří do šesti, případně sedmi let. Orientuje se na dítě, respektuje jeho individuální potřeby a připravuje ho na další vzdělávání. Je zřizována státem, krajem, obcemi a financována ze státního rozpočtu. Schválením Školského zákona (2004) je předškolní vzdělávání legislativní součástí systému vzdělávání v ČR. Je řízené na základě požadavků MŠMT a představuje počáteční stupeň vzdělávání.

1.1 Pojetí tradiční mateřské školy

Z našeho pohledu se tradiční mateřská škola zaměřuje především na dítě a jeho individuální potřeby, které úzce souvisí s jeho spokojeností, a proto by měly být naplňovány. Avšak i přes velkou snahu učitelů to není vždy snadné vzhledem k velkému počtu dětí ve třídě. Následkem toho pak dochází k odsouvání potřeb do pozadí. To vnímáme jako negativum současných mateřských škol.

Podle Koťátkové (2014, s. 108) je mateřská škola veřejná služba orientovaná k dítěti, k rodině a ke společnosti. Tuto definici následně vysvětlíme:

Vztah k dítěti – Mateřská škola vytváří takové prostředí, ve kterém je dítě vnímáno jako jedinečná osobnost a má právo být samo sebou. Vztah mezi dítětem a učitelem je na partnerské úrovni, avšak nemá být opomíjena jeho přirozená autorita.

Vztah k rodině – Mateřská škola vnímá rodinu jako partnera, která má dominantní vliv na výchovu dětí. V úzké spolupráci s rodinou připravuje dítě na život ve společnosti a pomáhá matkám profesně se uplatnit. Kvalitní spolupráce mateřské školy s rodiči, jakožto první vzdělávací instituce má významný vliv na jejich spolupráci s dalšími vzdělávacími institucemi.

Vztah ke společnosti – Mateřská škola by měla u dítěte podněcovat zájem k navazování vztahů s vrstevníky, ale i s dospělými a upevňovat pravidla života ve společnosti. Důležité je vést dítě k osvojování základních životních postojů a hodnot. Pro život ve společnosti je nezbytné seznámit děti také s kulturou a uměním.

Sedláčková a kol. (2012, s. 11) uvádí, že současná mateřská škola vychází z nového pojetí výchovy a vzdělávání. Odklání se od transmisivního přístupu, (ve kterém byly dětem předávány již hotové poznatky) k přístupu konstruktivistickému, ve kterém je dítě subjektem vzdělávacího procesu. To znamená, že učitel vytváří vhodné podmínky pro objevování, experimentování, řešení problémů a plánování aktivit. Důraz je kladen především na rozvoj samostatnosti, dítě získá nové poznatky na základě vlastní zkušenosti a ověřených postupů.

Majerčíková, Kasáčová a Kočvarová (2015, s. 51) uvádí 5 základních problémů, které jsou stěžejní pro současnou mateřskou školu:

- nedostatečná kapacita pro přijímání nových dětí do MŠ,
- vzdělávání dvouletých dětí v MŠ,
- povinné vzdělávání dětí v MŠ nejpozději rok před nástupem do základní školy,
- mnohočetné odklady povinné školní docházky,
- středoškolské versus vysokoškolské vzdělání učitelů.

K uvedeným problémům bychom ještě zařadili velký počet dětí ve třídě, který učitelé trápí nejvíce, protože se nemohou dětem individuálně věnovat a nedostatečné ocenění veřejností, zejména ze strany rodičů.

Hlavní funkcí předškolního vzdělávání, podle Opravilové (2016, s. 156-157), je doplňovat rodinnou výchovu a poskytovat dětem podnětné prostředí k jeho rozvoji a aktivnímu učení. Posláním mateřské školy je zajistit dětem odbornou péči a vést je k osvojování základních klíčových kompetencí, což směřuje k vytvoření předpokladů pro celoživotní vzdělávání. Předškolní vzdělávání v ČR je sice nepovinné, ale přesto je o něj velký zájem. Je upřednostňováno přijímání dětí, které se nachází v posledním roce před nástupem do základní školy. Pro tyto děti je docházka do MŠ bezplatná, pro ostatní je však zpoplatněna.

Majerčíková a Rebendová (2016, s. 13) vyzdvihují důležitost předškolního vzdělávání, neboť pozitivně ovlivňuje rozvoj dítěte a jeho školní „dráhu“. Význam mateřské školy spočívá zejména v návaznosti na další stupně vzdělávání. Podle některých odborníků je předškolní vzdělávání nezbytností.

1.2 Funkce mateřské školy

Mateřská škola má vytvářet podnětné prostředí k socializaci dítěte, podporovat rozvoj jeho osobnosti a připravit dítě na život. Funkce a pojetí školy se mění podle společenských potřeb a je důležité, aby došlo k jejich naplnění. V odborné literatuře můžeme najít různé definice funkcí. Podle Šmelové (2006, s. 119) má současná mateřská škola plnit tyto funkce:

Pečovatelská – mateřská škola poskytuje odbornou péči dětem a vede je k tomu, aby si svého zdraví vážily a náležitě o něj pečovaly. Předškolní vzdělávání se maximálně přizpůsobuje vývojovým, fyziologickým, kognitivním, sociálním a emocionálním potřebám dětí. Jsou plně respektovány individuální potřeby dětí a na základě toho je k nim přistupováno.

Vzdělávací – mateřská škola zajišťuje předškolní vzdělávání, v rámci kterého dochází k rozvoji dítěti, jeho učení a poznání. Na základě toho jsou vytvářeny předpoklady pro pokračování ve vzdělání a jsou maximálně podporovány individuální rozvojové možnosti dětí. Důležité je volit ke vzdělávání dětí vhodné metody, jako je prožitkové a kooperativní učení, činnosti založené na přímých zážitcích dítěte a také spontánní hra, která je nejpřirozenější vzdělávací činností v mateřské škole. Důraz je kladen zejména na podporování dětské zvědavosti. Děti samy projevují zájem o poznání něčeho nového, chtějí si všechno vyzkoušet, experimentovat a řešit. Prostřednictvím poznání získávají nové zkušenosti a dovednosti.

Personalizační – mateřská škola podporuje rozvoj individuality každého dítěte, respektuje jeho individuální potřeby a přání. Má významný vliv na formování osobnosti dítěte a pomáhá mu rozvíjet úctu k sobě samému. Souvisí to také s rozvojem sebevědomí, schopností spolupracovat, vážit si druhých, samostatně jednat a být zodpovědný za své chování.

Socializační – mateřská škola navazuje na výchovu v rodině a vytváří podnětné prostředí pro socializaci dítěte. Podporuje vytváření vztahů mezi dětmi i vztahy dítěte k dospělému. Děti se učí žít ve společnosti druhých, vstupují do různých vztahů, rolí a učí se respektovat jinakost (rasa, národnost, náboženství). Důležitým předpokladem k naplňování této funkce je vytvářet klidnou a pohodovou atmosféru, ve které se všichni aktéři edukačního procesu budou cítit dobře. Důraz je kladen na rozvoj komunikativních dovedností dítěte a kultivaci jeho chování.

Integrační – úkolem mateřské školy je vést dítě k osvojování základních klíčových kompetencí a vytvářet tak předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Tato funkce je jednou z etap celoživotního vzdělávání, na kterou v rámci vzdělávacího systému navazuje základní vzdělávání. V zájmu zajištění plynulé návaznosti a snadnějšího přechodu dítěte z mateřské do základní školy je nezbytné, aby učitelé základní školy pracovali s dítětem na základě jeho vzdělávacích možností a potřeb. Aby tato funkce byla naplněna, je důležité vytvořit takové prostředí, v němž budou naplňovány potřeby všech bez rozdílu.

1.3 Organizace vzdělávání v tradiční mateřské škole

V současných mateřských školách se uskutečňuje vzdělávání podle RVP PV, na jehož základě si každá mateřská škola vytváří svůj vlastní Školní vzdělávací program, podle kterého pracuje. Jedná se o základní veřejný pedagogický dokument, který je vydáván ředitelem školy. Rodiče by měli být seznámeni se ŠVP a mají právo vybrat si mateřskou školu podle toho, který jim nejvíce vyhovuje. Vzdělávání ve třídách se uskutečňuje na základě třídního vzdělávacího programu, který si učitelé vytváří sami.

Složení tříd může být věkově homogenní či věkově heterogenní. Také je možné vytvářet třídy integrované, kde jsou zařazovány děti se speciálními vzdělávacími potřebami (RVP PV, 2016, str. 8).

Z organizačního hlediska můžeme vymezit základní formy vzdělávání v mateřské škole, kterými jsou frontální vyučování, skupinové a kooperativní vyučování, individuální vyučování nebo projektové či otevřené vyučování. Dítě je vzděláváno v průběhu celého dne prostřednictvím interakce učitele při běžných situacích, jako je volná hra, řízená činnost, stravování, atd. (Svobodová, 2010, s. 85).

Volná hra je spontánní hravá činnost, ve které si samo dítě vybírá hračky, materiály a spoluhráče se kterými si bude hrát. Většinou probíhá při příchodu dětí do mateřské školy, ale i v odpoledních hodinách po odpočinku. Při volné hře by měly být dodržovány jasná pravidla, která si vytvářejí učitelé společně s dětmi. Učitel by měl zasahovat do hry dětí výjimečně a to v případě řešení konfliktů mezi dětmi, usměrňování jejich chování a překročení pravidel. Do hry dětí může vstoupit také jako spoluhráč, pokud si to dítě bude přát a inspirovat ho svými nápady. Prostřednictvím hry dochází u dětí k rozvoji prosociálního chování, děti si vytváří pravidla pro hru a spontánně získávají nové poznatky, zkušenosti a dovednosti.

Záměrné a cílené činnosti připravené učitelem nazýváme jako řízené činnosti. Mohou probíhat s jednotlivci, skupinou nebo celou třídou kdykoliv během celého dne v MŠ. Nejčastěji jsou řízené činnosti realizovány v rozmezí mezi dopolední svačinou a pobytem venku. Toto načasování není zrovna vhodné, protože většina dětí dochází do mateřské školy těsně před svačinou a odcházejí po obědě nebo po odpočinku a nemají tak dostatečný prostor pro volnou hru. Z toho důvodu by bylo vhodné, aby řízené činnosti probíhaly v ranních hodinách. Svobodová a kol. (2010, s. 88) uvádí, že učitelé je sice v tom čase zařazují, ale nepovažují ji za řízenou činnost. Pro skupinové řízené činnosti je optimální doba po obědě, kdy menší děti spí a učitel tak může individuálně pracovat s předškoláky.

Při stravování si dítě osvojuje dovednosti v oblasti sociálního učení, učí se sebeobsluze, samostatnosti, ohleduplnosti a vytváří si návyky zdravého životního stylu. Při jídle na děti pozitivně působí vzor učitele i ostatních dětí. Učitel nese zodpovědnost mimo jiné také za stravování dítěte, a proto se snaží (někdy až moc) dítě k jídlu pobízet. Příliš velký nátlak ze strany učitele může u dítěte vyvolat odpor k dané potravě. V zájmu učitele by měla být spokojenost dítěte ve všech směrech, tedy i v oblasti stravování a proto by ho neměl do jídla nutit.

Po dopoledních aktivitách a obědě následuje odpočinek, který je u dětí zcela individuální potřebou. Většinou to v mateřských školách funguje tak, že menší děti spí a předškoláci se věnují činnostem, které je připravují na školu, jako jsou např. grafomotorické listy, rozumové a tvořivé činnosti, logopedie, atd. Odpočinek úzce souvisí s hygienickými návyky (např. čištění zubů, mytí rukou, sebeobsluha na toaletě), které si děti v mateřské škole upevňují.

Součástí dne v mateřské škole je pobyt venku, který je zařazován obvykle před obědem, ale i v odpoledních hodinách. Hlavním přínosem je umožnit dítěti dostatečné pohybové vyžití na čerstvém vzduchu. Učitel by měl dětem zajistit dostatek prostoru a pomůcek ke hrám. Vhodným prostředím jsou zahrady mateřských škol a také vycházky do přírody, kde dítě může pozorovat rostliny, zvířata, sledovat proměny v čase a ročních obdobích, ale i práci lidí, učit se bezpečnému chování na přechodu, poznávat své město, atd., což by učitel měl umět vhodně využít ke vzdělávání dětí. Před samotnou vycházkou je však nutné s dětmi zopakovat pravidla bezpečného chování.

Ve většině mateřských škol mají zavedené rituály, kterými si připomínají pravidla. Mezi rituály můžeme zařadit podání ruky, ranní pozdravení, komunitní kruh, přání dobré chuti u jídla, písnička, aj. Význam rituálů spočívá v příjemném naladění dětí, vytváření prosociálních vzorů a vztahů, upevňování pocitu sounáležitosti a uvědomění určitého řádu.

V dnešní době většina mateřských škol nabízí široké spektrum zájmových činností, které v mnoha případech hrají klíčovou roli při výběru mateřské školy rodiči. Někteří rodiče mají tendence přihlásit dítě do několika kroužků současně, aby mu tak zajistili „dostatečně kvalitní vzdělávání.“ Pravdou ale je, že většina aktivit, které jsou vedené jako kroužky, bývají běžně zařazovány do programu dne v mateřské škole. Rodiče by měli zvážit, zda je zvolený kroužek pro dítě opravdu přínosem, aby nedocházelo k jeho přetěžování a nenarušovalo to tak jeho život v mateřské škole.

2 FIREMNÍ MATEŘSKÁ ŠKOLA

Téma firemních mateřských škol je stále více aktuální a to zejména v souvislosti se sladováním rodinného a pracovního života zaměstnanců. Firemní škola představuje určité výhody pro rodiče, kteří mají dítě v předškolním věku. Majerčíková a Rebendová (2016, s. 19) uvádí, že tato zařízení nejsou žádnou novinkou v předškolním vzdělávání. Už v minulosti existovaly podnikové či závodní mateřské školy, které fungovaly na podobném principu.

2.1 Vymezení pojmu firemní mateřská škola

Pod pojmem firemní mateřská škola si každý může představit něco jiného. Někteří lidé nemají vůbec ponětí o její existenci, proto na úvod vysvětlíme, jak je možné ji chápat.

Pro firemní školy není zavedený samostatný slovní pojem, ale užívá se opis *„mateřská škola určená ke vzdělávání dětí zaměstnanců zřizovatele nebo jiného zaměstnavatele nebo zaměstnavatelů.“* (MŠMT, © 2013-2017)

Podle klasifikace Průchy (cit. podle Majerčíková a Rebendová, 2016, s. 192) můžeme firemní mateřské školy vzhledem k jejich specifčnosti a odlišnosti zařadit mezi alternativní typy mateřských škol.

Stejně jako v tradiční mateřské škole, jsou zde vzdělávány děti ve věku 3 až 7 let. Na základě rozhodnutí ředitele může být přijato dítě mladší tří let, avšak podmínkou je, aby bylo schopné účastnit se vzdělávacího procesu. V případě splnění všech podmínek mohou mít firemní MŠ libovolný počet tříd. Standardní počet dětí v jedné třídě je 15, v případě dvou a více tříd je průměr 18 dětí ve třídě a maximum je 24 dětí. Lze však udělat výjimku a navýšit počet až na 28 dětí (Pemová, Ptáček a kol., 2013, s. 47-48).

Můžeme rozlišit 2 typy firemních škol (Jelínková, Michnová a Minárová, 2013, s. 5-6):

- Akreditovaná firemní mateřská škola je zřízena na základě školského zákona (č. 561/2004 Sb.) a musí splňovat podmínky týkající se provozu, personálu a dalších administrativ, které tento zákon určuje. Zařízení podléhá pravidelným kontrolám ze strany hygieny a České školní inspekce. Na základě jejich zjištění má mateřská škola nárok na čerpání financí ze státního rozpočtu. Vzdělávání zajišťují kvalifikovaní pedagogičtí pracovníci a jejich počet je dán normativem MŠMT. V tomto případě by firemní mateřská škola měla pracovat na základě RVP PV a dodržovat všechny právní předpisy.

- Neakreditovaná firemní mateřská škola je zřízena na základě živnostenského zákona, tudíž není podřízena pokynům školského zákona, ale musí splnit určité hygienické požadavky dané vyhláškou. Tato firemní škola může fungovat v režimu vázané nebo volné živnosti. Pokud je v zařízení pečováno o děti mladší tří let, jedná se o vázanou živnost. Jsou-li v mateřské škole děti starší tří let, jde o volnou živnost, která se týká mimoškolní výchovy a vzdělávání. V případě tohoto režimu provozovatel nemusí plnit žádné kvalifikační požadavky. Počet dětí a pečovatelů závisí na rozhodnutí zřizovatele, který je za děti zodpovědný.

Na základě novely školského zákona č. 472/2011 Sb. má zřizovatel právo přednostně přijmout děti zaměstnanců a nelze to vnímat jako diskriminaci vůči jiným dětem. Kritéria pro přijímání dětí si stanoví sám zřizovatel (MŠMT, © 2013-2017).

Pro zřizovatele je rozhodně jednodušší založit neakreditovanou firemní mateřskou školu, která není tolik legislativně náročná jako akreditovaná škola. Avšak v tomto případě nedochází ke kontrole kvality vzdělávání ze strany České školní inspekce a na to by měl zřizovatel pamatovat. Tento typ předškolního zařízení rozhodně zvyšuje atraktivitu mezi veřejností. My se však přikláníme spíše k akreditované mateřské škole, která funguje na základě školského zákona a podléhá pravidelným kontrolám. Takže vzdělávání probíhá podle RVP PV a zajišťují ho kvalifikovaní učitelé.

2.2 Příčina vzniku firemních mateřských škol

V dnešní době se zvyšují požadavky na matky v souvislosti s brzkým návratem do pracovního procesu po mateřské dovolené. To však není vždy snadné vzhledem k nedostatečné kapacitě v mateřských školách a problémům s přijetím dítěte do tradičních škol, které preferuje většina rodičů (Majerčíková, Rebendová, 2016, s. 15).

Majerčíková a Kočvarová (2015 cit. podle Majerčíková a Rebendová, 2016, s. 15) uvádí, že v letech 2005/06 a 2013/14 vzrostlo množství nepřijatých žádostí k předškolnímu vzdělávání až devítinásobně. Je tedy zřejmé, že matka zůstává s dítětem doma až do doby, než je umístěno do mateřské školy. Nabízí se i jiný způsob řešení a to pomoc od rodiny nebo využití soukromého zařízení. Rodiče však může odradit cena školkovného, která je oproti tradičním školám vyšší.

Stát se snaží hledat různé varianty řešení tohoto problému. Jednou z možností byla právě podpora vzniku firemních mateřských škol (Majerčíková, Rebendová, 2016, s. 15). Na základě toho je možné konstatovat, že firemní MŠ jsou zřizovány z důvodu nedostatečné kapacity v tradičních mateřských školách a za účelem sladění rodinného a pracovního života zaměstnanců.

Popularita firemních škol stoupá zejména mezi rodičovskou veřejností. To dokazuje průzkum společnosti Gender Studies, ze kterého vyplývá, že o tato zařízení má zájem 60% matek. Zaměstnavatel tak může počítat s vyšší loajalitou zaměstnanců a jejich dřívějším návratem z mateřské dovolené (Sýkorová, 2011, s. 42).

V rozhovoru pro časopis Informatorium se maminky vyjádřily, proč ke vzdělávání svých dětí zvolily právě firemní mateřskou školu. V jejich odpovědích se objevuje preference individuálního přístupu a rodinného prostředí školky. Určitým bonusem je přijímání dětí mladších 3 let a možnost výuky cizího jazyka. Oceňován je také program konkrétního zařízení, který spočívá v široké nabídce zájmových činností (Těthalová, 2009, s. 13-14).

Je tedy zřejmé, že pro rodiče jsou firemní školy přitažlivější z důvodu jejich specifík, kterými disponují nad tradičními školami.

V současné době existuje v České republice asi 30 firemních mateřských škol či miniškol. Oblíbenost těchto škol potvrzuje i vysoký počet dětí (zhruba kolem jednoho tisíce), které firemní školu navštěvují (Navrátil, 2012 cit. podle Majerčíková, Rebendová, 2016, s. 19).

Většina firem dospěla k závěru, že školení nových zaměstnanců je pro ně hodně finančně i časově nákladné a proto se snaží rodičům vyjít vstříc. Umožňují jim udržovat kontakt se zaměstnáním i během mateřské dovolené a nabízejí rodičům částečné úvazky (Těthalová, 2008, s. 17).

Opavská firma Model Obaly, a.s., patří mezi „první vlaštovky“ při zřizování firemní mateřské školy. Manažer firemní komunikace vysvětluje důvod vzniku firemní školy: *„Vedení firmy chtělo vyjít vstříc svým zaměstnancům, kteří mají malé děti a pracují na střídavých směnách. Většina z nich také dojíždí. Od původního záměru postavit školku přímo v areálu závodu jsme upustili a realizovali náhradní variantu- v roce 2006 začala spolupráce s MŠ Jateční v Opavě, která stojí jen dvě zastávky trolejbusu od opavského závodu. Zřizovatelem školky je sice nadále město Opava, ale podnik částečně přispívá na provoz i na platy zaměstnanců školky. Kromě toho přispívá také rodičům předškolních dětí.“*

Manažer společnosti dodává, že pokud je v zařízení zaměstnán pouze jeden rodič, firma mu uhradí 30% poplatků, jsou-li ve firmě oba rodiče, pak zaměstnavatel za ně uhradí až 50% nákladů na pobyt dítěte v MŠ (Těthalová, 2008, s. 15).

Nyní se pokusíme o shrnutí této významné podkapitoly. Firemní mateřské školy by nevznikaly, kdyby o ně nebyl zájem, tudíž je mezi rodiči zřejmá poptávka po těchto zařízeních. Tyto instituce jsou zřizovány z důvodu nedostatku míst v tradičních školách a také za účelem pomoci rodičům se sladěním rodinného a pracovního života. Firmy se snaží vyjít vstříc rodičům, kteří mají děti v předškolním věku a nabízí jim několik výhod. My vnímáme jako největší výhodu příspěvek rodičům na školkovné.

2.3 Specifika firemních mateřských škol

Jedním z hlavních specifíků je rodinná atmosféra těchto škol, založená na přátelském vztahu a úzké spolupráci učitelů a rodičů. Důraz je kladen především na větší komunikaci s rodiči, učitelé musí dennodenně předat velké množství informací o dítěti, aby měli stejné cíle i záměry jako rodiče. Vzhledem k nízkému počtu dětí ve firemních MŠ je větší prostor pro individuální práci, což v tradičních mateřských školách není vždy možné.

Součástí některých firemních škol jsou hlídací koutky, kde mohou být umístěny děti od 6 měsíců do 3 let. Tato věková hranice však není neměnná, hlídací koutek mohou navštěvovat i starší děti, ale počítá se s jejich přechodem do mateřské školy. Vzhledem k nízkému počtu dětí má učitel možnost dítě lépe poznat a snažit se plnit jeho potřeby. Hlídací koutek mohou využít děti všech zaměstnanců a pracovní doba koutku je přizpůsobena jejich potřebám (Pemová, Ptáček a kol., 2013, s. 140).

Firemní mateřské školy nabízí různé benefity svým zaměstnancům. Rodiče vidí výhody zejména v tom, že mohou dítě navštívit kdykoliv během dne. Vzhledem k blízké vzdálenosti mateřské školy a místa práce jsou rodiče u dítěte za pár minut. Ušetří tím spoustu času, který by museli investovat do dopravy, příchodu a odchodu do mateřské školy a mohou operativně řešit případné problémy. Některé firmy podporují částečné úvazky pro matky na mateřské dovolené. Také provozní doba je v mnoha případech přizpůsobena potřebám rodičů – zaměstnancům firmy. Na úkor toho učitelky mají „pružnou“ pracovní dobu. Některé firmy dokonce přispívají rodičům na pobyt dítěte v mateřské škole. Bonusem je také to, že většina firemních mateřských škol je otevřena celoročně včetně letních prázdnin (Těthalová, 2008, s. 14-16).

„Firemní mateřská škola má výhody pro rodiče, kteří mají momentálně děti v předškolním věku. Ostatní zaměstnanci ji ovšem jako benefit nevnímají,“ myslí si Martina Kupcová, didaktik předškolního vzdělávání z Výzkumného ústavu pedagogického v Praze (Ježková, Géblová, © 2002 – 2011).

Podle našeho názoru by se firmy měly snažit o rovnocenný přístup ke všem zaměstnancům, což znamená zajistit pro všechny stejné podmínky, včetně benefitů. Neboť by mohlo jít o diskriminaci vůči pracovníkům, kteří děti nemají.

Firemní škola představuje určité výhody i pro zaměstnavatele, jedná se zejména o snížení nákladů na přijímání a školení nových zaměstnanců, dřívější návrat kvalifikovaných zaměstnanců z mateřské dovolené, vyšší loajalita zaměstnanců, zvýšení prestiže firmy a možnost pohotověji zorganizovat pracovní dobu zaměstnanců (Schauerová, © 2005-2017).

Ve snaze pomoci rodičům k dřívějšímu návratu do zaměstnání, umožňují některé firemní mateřské školy přijetí dítěte již od dvou let. Pro tyto děti je připraven speciálně adaptační program, během kterého učitelé úzce spolupracují s rodiči a usilují tak o snadnější přechod dítěte do mateřské školy.

Firemní mateřské školy disponují širokou nabídkou zájmových i mimoškolních aktivit. Některé firemní školy místo kroužků nabízí komplexní program činností, které jsou součástí řízených činností. Ve většině školek tohoto typu je automaticky zařazována angličtina, takže děti se již v brzkém věku učí cizí jazyk. V České republice dokonce existují soukromé školky, které nabízí program v anglickém jazyce a učitelé jsou rodilí mluvčí. Děti se tak přirozeným způsobem seznámí s cizím jazykem a do půl roku se naučí plynule mluvit anglicky. Řada odborníků se shoduje v tom, že anglický jazyk se má dítě učit co nejdříve, neboť s přibývajícím věkem je to pro ně obtížnější (Těthalová, 2009, s. 12).

Významným specifikem firemních škol je spolupráce se studenty, kteří zde realizují své praxe, což jim umožňuje vyzkoušet si své budoucí povolání. Učitelé se většinou snaží předat studentům co nejvíce informací o školce a dění v ní. Dávají jim dostatečný prostor pro realizaci činností, které podrobně rozebírají. Díky tomu si studenti mohou uvědomit případné praktické nedostatky a pokusit se o jejich vylepšení.

Cena za pobyt dítěte ve firemní mateřské škole je podstatně vyšší ve srovnání s tradičními školami. Záleží však na tom, zda je firemní škola vedena jako soukromá či zaregistrovaná do rejstříku škol. V případě soukromé školy se cena pohybuje kolem tří tisíc měsíčně.

Avšak zařízení tohoto typu si musí na všechno vydělat a ze školného hradit provozní náklady, učitelé, atd. (Těthalová, 2009, s. 14).

Na závěr této kapitoly je možné podotknout, že soukromá zařízení mají své specifické postavení na trhu a jsou určitým zpestřením vedle tradičních mateřských škol. Avšak názory rodičů na tato zařízení se značně liší. Někteří preferují soukromé sektory, ale taky si za tyto služby připlatí. Pro jiné rodiče je plně vyhovující tradiční mateřská škola a proto ani nic jiného nehledají. Je pouze na rodičích, jaký typ školky pro své dítě zvolí. Sami nejlíp vědí, co je pro jejich dítě nejlepší.

3 UČITEL TRADIČNÍ A FIREMNÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY

Učitel mateřské školy má významný vliv na formování osobnosti dítěte, neboť právě v předškolním věku se vytvářejí dovednosti trvalého charakteru. Z tohoto hlediska vnímáme vliv učitele na děti mnohem silněji, než v dalších stupních vzdělávání. Podle Opravilové (2016, s. 186) úloha učitele spočívá ve výchovném působení na děti a ovlivňování jejich vzdělávání. Předpokladem k úspěšné práci učitele je jeho autorita. Vychází z přístupu k dětem, schopnosti jim porozumět a naslouchat. Děti od učitele očekávají, že k nim bude laskavý, vstřícný, spravedlivý a bude respektovat jejich individuální potřeby a přání.

3.1 Kvalifikace učitele mateřské školy

Pojem učitel a pedagogický pracovník bývají často používány jako synonyma. S tím však nesouhlasí Průcha (2002 cit. podle Horké a Syslové, 2011, s. 8), který považuje toto tvrzení za nesprávné. Jeho názor je v souladu se zákonem č. 563/2005 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve kterém jsou pedagogickými pracovníky označováni kromě učitelů také vychovatelé, speciální pedagogové, psychologové, pedagogové volného času, atd. Z čehož vyplývá, že učitelé spadají do širší profesní skupiny pedagogických pracovníků.

Podle Opravilové (2016, s. 188) je „*Učitel odborník v otázkách předškolní výchovy a vzdělávání, partner a poradce rodiny, diagnostik i terapeut se specifickými vzdělávacími potřebami.*“

Šmelová (2006 cit. podle Šmelová, Nelešovská, 2009, s. 12) definuje učitele mateřské školy jako „*kvalifikovaného odborníka v oblasti předškolního vzdělávání, osobnostně vyváženého, kompetentního převzít odpovědnost za rozvoj dítěte, saturaci jeho potřeb a to s ohledem na individuální zvláštnosti.*“

Z obou definic můžeme vyvodit, že učitel mateřské školy zastává několik rolí. Především je považován za kvalifikovaného odborníka v oblasti předškolního vzdělávání, také za poradce rodiny, diagnostika a je plně zodpovědný za poskytování kvalitního vzdělávání s ohledem na individuální potřeby dítěte.

Důležitým předpokladem k výkonu učitelské profese je získání pedagogické způsobilosti neboli kvalifikace, která zahrnuje vědomosti a dovednosti nezbytné pro tuto profesi.

Podle Syslové a Horké (2011, s. 82) můžeme vymezit 2 aspekty kvalifikace a to profesní a právní. Za profesní aspekt je možné považovat profesní kompetence, které učitel mateřské školy potřebuje k výkonu své profese. Právním aspektem rozumíme zákonem dané požadavky pro kvalifikaci učitelů.

V současné době mohou učitelé mateřských škol získat kvalifikaci:

- ve středních pedagogických školách, což je úroveň vyššího sekundárního vzdělávání zakončeného maturitou,
- v nástavbovém studiu na vyšších odborných školách,
- v bakalářském studiu, což je úroveň terciálního vzdělávání ve všech pedagogických fakultách v ČR.

Požadavky pro kvalifikaci učitelů však nejsou všude stejné. Ve většině států je dostatečným stupněm středoškolské vzdělání. Někde je však vyžadováno, aby měl učitel vysokoškolské vzdělání a prokázal tak odborné znalosti. V rámci výzkumu Saluja, Early a Clifford (2002 cit. podle Gordon, 2014, s. 56) zjišťovali úroveň dosaženého vzdělání učitelů. Z výzkumného zjištění vyplývá, že 87% učitelů má bakalářský titul, což je značná převaha.

Vzhledem ke stále se zvyšujícím nárokům na učitele mateřské školy se přikláníme k tomu, aby měl učitel vysokoškolské vzdělání. Na vysoké škole získá větší teoretické poznatky a rozšíří si tak své obzory, což mu umožní lépe se vypořádat s náročností požadavků současné doby. Z našeho pohledu střední škola připravuje studenty spíše po praktické stránce, kdežto na vysoké škole se klade důraz právě na rozvoj v teoretické oblasti, což je pro tuto profesi velmi důležité. Myslíme si, že je jenom otázkou času, než bude uzákoněno, že učitel mateřské školy bude povinen disponovat bakalářským titulem.

3.2 Kompetence učitele mateřské školy

Na úvod této kapitoly vysvětlíme, jak je možné kompetence chápat. Tento pojem vnímáme jako určitou pravomoc, která je nezbytná pro výkon profese a uplatnění jedince ve společnosti. V odborné literatuře se s pojmem kompetence běžně setkáváme a to v různém pojetí.

Podle Průchy a Kořátkové (2013, s. 65) „je profesní kompetence chápána jako komplexní schopnost a způsobilost vykonávat úspěšně učitelkou profesí. Zahrnuje znalosti, dovednosti a tvořivost, které učitelka využívá ke vzdělávání dětí, schopnosti vnímat a vyhodnocovat potřeby dětí, podpořit je v individuálním rozvoji a získávat je pro poznávání a učení.“

Na základě uvedené definice můžeme konstatovat, že učitel by měl být vybaven kompetencemi, které ho kvalifikují pro práci v mateřské škole a umožňují jeho další profesní i osobnostní rozvoj.

Vašutová (2001 cit. podle Horké, Syslové, 2011, s. 86-87) je první autorkou, která vymezuje specifické kompetence vztahující se přímo k profesi učitele MŠ. Patří zde:

- **Kompetence předmětová**

Učitel disponuje znalostmi a dovednostmi z oboru předškolní pedagogiky a příbuzných věd v plném rozsahu a dokáže je patřičně využít ve výchovně-vzdělávací činnosti. Má osvojeny uživatelské dovednosti pro práci s technologiemi a dokáže efektivně vyhledávat a zpracovávat informace.

- **Kompetence didaktická a psychodidaktická**

Učitel ovládá strategie výchovy a vzdělávání a dokáže své teoretické poznatky převést do praxe. Užívá vhodné metody, formy, prostředky vzhledem k individuálním potřebám dětí a požadavkům školy. Na základě znalostí o RVP dokáže vytvořit školní a třídní vzdělávací program či další projekty. Učitel umí používat vhodné nástroje hodnocení dle vývojových a individuálních potřeb dětí.

- **Kompetence pedagogická**

Učitel ovládá výchovné procesy v teoretické i praktické rovině. Umí použít prostředky výchovy založené na aktivitě dětí, jejich prožitku a emocionálním rozvoji. Podporuje rozvoj individuálních potřeb dětí v oblasti zájmové a volní, zná a respektuje jejich práva. Na základě pozorování činnosti dítěte a následném rozboru dokáže zhodnotit jeho úroveň.

- **Kompetence diagnostická a intervenční**

S využitím vhodných metod je učitel schopen provést pedagogickou diagnostiku ve výchovně vzdělávací činnosti, dokáže diagnostikovat vztahy mezi dětmi, všímá si individuálních zvláštností dětí a dovede přizpůsobit práci jejich možnostem a potřebám. Také ovládá práci s nadanými dětmi. Je schopen rozpoznat sociálně patologické projevy dětí (př. šikana, týrání, zneužívání) a adekvátně je řešit. V neposlední řadě disponuje v řešení výchovných situací a problémů.

- **Kompetence sociální, psychosociální a komunikační**

Učitel se podílí s dalšími pedagogickými pracovníky na vytváření podnětného sociálního prostředí školy a zajišťuje bezpečnost dětí. Snaží se o rozvíjení pozitivních vztahů mezi dětmi a dokáže řešit různé sociální situace. Užívá vhodné pedagogické prostředky ke komunikaci ve třídě/ škole. Využívá efektivních způsobů komunikace a spolupráce s rodiči a má přehled v oblasti rodinné výchovy.

- **Kompetence manažerská a normativní**

Učitel má povědomí o zákonech a normách vztahující se k jeho profesi. Ovládá základní administrativní úlohy, jako je např. vedení záznamů, třídní dokumentace, hodnocení vzdělávacích výsledků dětí, atd. Dokáže organizovat školní i mimoškolní činnosti a vytváří vhodné podmínky pro spolupráci dětí. Dovede pracovat v týmu a spolupodílet se na rozvoji školy.

- **Kompetence profesně a osobnostně kultivující**

Učitel má všeobecné znalosti z různých oblastí a dokáže je předat dětem. Umí reprezentativně vystupovat a dokáže obhájit své pedagogické postupy. Je schopen zhodnotit svou práci a reflektovat vzdělávací potřeby a zájmy dětí. Má předpoklady pro spolupráci s kolegy. Také se objevuje potřeba rozvoje a dalšího vzdělávání.

Kompetence se rozvíjí celý život, můžeme tedy hovořit o celoživotním učení. U učitele mateřské školy je důležité mít rozvinuté jak klíčové, tak profesní kompetence. Pro rozvoj profesních kompetencí je podstatné, jakým způsobem učitel přistupuje k dítěti. Můžeme vymezit 2 přístupy a to autoritativní a partnerský. Autoritativní vztah s dítětem je založen na vyžadování autority k dospělému, plnění úkolů a příkazech, kdežto partnerský přístup je založený na pomoci učitele dítěti (Syslová, Horká a Lazarová, 2014, s. 103).

Současná mateřská škola má možnost vytvořit si svůj vlastní model kompetencí, který se vztahuje k dané mateřské škole nebo využít model již existující. Podmínkou při definování kompetencí učitele MŠ je vycházet ze současného pojetí vzdělání směřujícího k rozvoji osobnosti dítěte. Učitel mateřské školy by měl vyhodnocovat důsledky svého chování a jednání, aby byl schopen zvyšovat kvalitu vzdělávání dětí předškolního věku v rámci požadavků RVP PV a měnit pedagogické přístupy (Syslová, 2013, s. 29-33).

3.3 Výchovně – vzdělávací práce učitele mateřské školy

Práce učitele mateřské školy rozhodně patří mezi náročnější povolání. Úzce s tím souvisí požadavky na vlastnosti, kterými by měl být vybaven každý učitel. Jedná se zejména o aktivní přístup k práci, tvořivost, pedagogický optimismus a schopnost citlivě jednat s dítětem.

Vlivem zvyšování nároků předškolního vzdělávání stoupají také požadavky na profesionální přípravu učitelů. Předpokladem profesního a osobnostního rozvoje je celoživotní sebevzdělávání. Dnešní doba nabízí spoustu možností sebevzdělávání, např. prostřednictvím kurzů, seminářů, odborné literatury a internetu. Učitel si zvolí téma a taky způsob získání informací o konkrétní problematice (Opravilová, 2016, s. 189).

Podmínkou ke kvalitní práci učitele je snaha o vytváření pozitivních vztahů s dětmi i jejich rodiči vedoucí k přijetí školy jako místa pro široké spektrum možností vzdělávání. Dalším důležitým aspektem je přistupovat k dětem individuálně na základě jejich vývojových potřeb a znát věkové zvláštnosti. Učitel by měl přizpůsobit práci potřebám dětí a měl by umět s dětmi vhodně komunikovat. Aby byla práce efektivní, je důležité stanovit si cíle vzdělávání a na základě toho připravit pro děti vhodné činnosti a ponechat jim dostatek času pro práci. Nezbytným předpokladem ke kvalitní práci je také spolupráce mezi učiteli ve třídě při přípravě činností, o které děti jeví zájem. Po skončení přímé práce by měl učitel provést sebereflexi, díky které se může pokusit o zlepšení v oblasti odborných znalostí, dovedností a profesně růst (Průcha a Koťátková, 2013, s. 65).

U učitelů mateřských škol se očekává, že se připravují na každý den. Zejména u začínajících učitelů je vyžadována každodenní příprava, neboť je nutné ji prokonzultovat s vedoucím učitelem a vyladit tak nedostatky praktických zkušeností. Příprava však nemusí mít pouze písemnou podobu, podstatné je, aby byly činnosti dobře promyšlené a systematické. Součástí tohoto procesu je přichystání všech pomůcek a materiálů, které učitel potřebuje. Důsledným promyšlením je možné předejít zbytečnému chaosu a náhodné improvizaci (Denní příprava učitelky na vzdělávací činnost, ©2014).

Mezi další činnosti, které učitel vykonává v rámci své práce, patří úprava prostředí, výzdoba třídy, školy, taky péče o kabinety, knihovny a další zařízení, které slouží vzdělávacím potřebám dětí i zaměstnancům školy (Burkovičová, 2013, s. 24).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

Předložená bakalářská práce se zabývá tím, jak učitelky vnímají tradiční a firemní mateřskou školu. V empirické části práce byl zvolen kvalitativně orientovaný design výzkumu.

4.1 Hlavní výzkumný cíl

Hlavním cílem výzkumu bylo popsat, jaká je tradiční a firemní mateřská škola z pohledu učitelek.

4.1.1 Dílčí výzkumné cíle

Z hlavního cíle vycházejí tyto dílčí cíle:

- Odhalit, jaká má specifika z pohledu učitelek firemní mateřská škola.
- Popsat, jaká má specifika z pohledu učitelek tradiční mateřská škola.
- Odhalit, jaké existují u učitelek profesní bariéry ve vztahu k jejich zaměstnání ve vybraném typu mateřské školy.

4.1.2 Výzkumné otázky

Výzkumné otázky vycházejí z výše stanovených dílčích cílů:

- Jaká má specifika z pohledu učitelek firemní mateřská škola?
- Jaká má specifika z pohledu učitelek tradiční mateřská škola?
- Jaké existují profesní bariéry učitelek ve vztahu k jejich zaměstnání ve vybraném typu mateřské školy?

4.2 Charakteristika participantek výzkumu

Výzkumný soubor tvořily učitelky mateřských škol ze Zlínského kraje. Jednalo se o osm participantek, z toho čtyři učitelky byly z tradičních MŠ a čtyři z firemních MŠ. Způsob výběru výzkumného souboru byl záměrný.

V následující tabulce jsou uvedeny základní charakteristiky učitelek. Z důvodu ochrany jejich anonymity, jsou označeny písmenem U. Číslo u písmene vyjadřuje jejich pořadové číslo.

Tabulka 1 Charakteristika učitelek mateřských škol

Označení učitelek	Věk	Vzdělání	Praxe
U1	29	Rozšiřující magisterské studium pro 1. stupeň ZŠ	7 let
U2	24	Bakalář v oboru učitelství pro MŠ	2 roky
U3	25	Bakalář v oboru učitelství pro MŠ	3 roky
U4	47	Střední pedagogická škola	20 let
U5	21	Studium bakalářského oboru	1 rok
U6	47	Magistra v oboru sociální pedagogika	7 let
U7	61	Střední pedagogická škola	41 let
U8	25	Bakalář v oboru učitelství pro MŠ	3 roky

U1 disponuje titulem magistra v oboru předškolní pedagogika. Nyní studuje rozšiřující magisterský obor učitelství pro první stupeň základní školy a externě učí na Střední pedagogické škole budoucí učitelky. Participantka již v minulosti učila na základní škole a pracovala pět let v tradiční mateřské škole. V současné době je druhým rokem ve firemní škole.

U2 dosáhla titulu bakalář v oboru učitelství pro mateřské školy a pracuje ve firemní mateřské škole. Do budoucna by se chtěla specifikovat na děti od 0 do 3 let s využitím principů pedagogiky Marie Montessori.

U3 získala titul bakalář v oboru učitelství pro mateřské školy a třetím rokem pracuje v tradiční škole. V současné době je jejím největším cílem absolvovat kurz logopedického preventisty. Participantka již magisterské studium v plánu nemá a chtěla by se soustředit pouze na práci s dětmi, protože to je pro ni nejdůležitější.

U4 vystudovala střední pedagogickou školu, obor učitelství pro mateřské školy. V rámci DVPP absolvovala akreditované kurzy MŠMT, například: „Logopedická prevence, Proměny předškolního vzdělávání, Práce s dítětem s tělesným postižením nebo zdravotním oslabením v MŠ a ZŠ. Krátce pracovala jako cvičitelka plavání v plavecké škole. Poté začala pracovat jako učitelka MŠ a také si zkusila dělat vedoucí učitelku. V současné době pracuje ve firemní mateřské škole.

U5 vystudovala střední pedagogickou školu, oboru předškolní a mimoškolní pedagogika. V současné době pracuje ve firemní mateřské škole a externě studuje bakalářské studium v oboru učitelství pro mateřské školy, na které plánuje navázat magisterským studiem. Velkým snem participantky je založit si vlastní mateřskou školu, ve které by chtěla zavést různé alternativní prvky.

U6 dosáhla titulu magistra v oboru sociální pedagogika. Dříve pracovala v soukromé škole a v současné době už čtvrtým rokem působí na pozici ředitelky v tradiční mateřské škole. Participantka již v minulosti založila soukromou miniškolku pro Zlínský kraj a nyní je jejím snem vybudovat velké snoezelenové centrum.

U7 z důvodu nepřijetí na pedagogickou školu, absolvovala střední ekonomickou školu. Poté si dodělala dvouletou nástavbu na SPŠ a nyní je dvacet pět let ve funkci ředitelky mateřské školy. Participantka si během zaměstnání dodělávala kurz loutkového divadla, aby se dětem mohla absolutně věnovat.

U8 úspěšně dokončila bakalářské studium oboru učitelství pro mateřské školy a nyní pracuje třetím rokem v tradiční mateřské škole. Participantka působí v dané MŠ i jako logopedický asistent. Do budoucna žádné velké plány nemá, chtěla by se soustředit pouze na práci s dětmi, která ji naplňuje.

4.3 Volba výzkumné metody

Vzhledem ke zkoumaným subjektům, tedy učitelkám mateřských škol jsem považovala za nejvhodnější zvolit hloubkový rozhovor, který je nejčastěji používanou metodou v kvalitativním výzkumu.

Podle (Švaříčka, Šed'ové a kol., 2014, s. 159) je hloubkový rozhovor možné definovat jako nestrukturované dotazování pomocí několika otevřených otázek.

Tuto metodu jsem si vybrala za účelem získání detailních informací o zkoumané problematice. Hloubkový rozhovor zachycuje výpovědi v jejich přirozené podobě a zároveň umožňuje hlouběji proniknout do postojů a motivů participantek. Výhodou také je, že u rozhovoru můžeme sledovat jejich vnější reakce a na základě toho přizpůsobit průběh kladení otázek (Skalková cit. podle Gavora, 2000, s. 110).

4.4 Realizace rozhovoru a postup při zpracování dat

Rozhovory s učitelkami probíhaly v prostorách mateřských škol. Před rozhovorem byly participantky seznámeny s použitím nahrávaných dat a s jejich anonymitou. Participantkám byly kladeny otevřené otázky, které umožňovaly volnou odpověď. Rozhovory byly zaznamenávány na digitální záznamník.

Následovalo opakované přehrávání a doslovný přepis rozhovorů do elektronické podoby. V každém rozhovoru jsem hledala významové jednotky, kterým jsem přiřazovala kódy. Ze získaných kódů jsem vytvořila seznam, který mi sloužil ke kategorizaci. Poté jsem slučovala kódy podobného významu do pěti kategorií. Názvy kategorií jsem vytvořila tak, aby významově pokrývaly podkategorie a subkategorie v nich obsažené.

Celkově vzniklo pět významových kategorií:

- Proč jsem učitelkou mateřské školy?
- Firemní mateřská škola je jiná..
- Tradiční mateřská škola je když..
- Profesní bariéry učitelek mateřských škol
- A co dál?

Těmto kategoriím se budu věnovat v následující kapitole.

5 INTERPRETACE VÝZKUMNÝCH ZJIŠTĚNÍ

Výsledky výzkumu jsou interpretovány pomocí rozhovorů s učitelkami mateřských škol. Celkově vzniklo 5 významových kategorií. V každé kategorii je obsaženo několik podkategorií a subkategorií.

5.1 PROČ JSEM UČITELKOU MATEŘSKÉ ŠKOLY?

Profesi učitelky mateřské školy by měl vykonávat člověk, který má děti opravdu rád a práce s nimi ho naplňuje. Zkrátka člověk by se měl pro tuto profesi narodit.

Participantky uvedly, co bylo důvodem pro volbu jejich profese. Klíčovým faktorem je láska k dětem, která byla zaznamenána u většiny participantek. Objevil se také vzor učitelky, který do značné míry ovlivnil volbu jejich profese. Nezbytným předpokladem pro výkon učitelské profese bylo získání pracovního místa.

5.1.1 Učitelkou jako východisko

V dnešní době, kdy poptávka převažuje nad nabídkou, je velmi obtížné najít volné pracovní místo na pozici učitelky. S tím se potýkají zejména začínající učitelky, které po dokončení studia hledají místo pro své profesní uplatnění. Při hledání zaměstnání lidé většinou rozesílají životopisy na několik míst současně a zároveň reagují na pracovní nabídky. Stejně tak postupovaly i participantky, tedy nynější učitelky mateřských škol. Z jejich výpovědí vyplývá, že nepreferovaly konkrétní typ mateřské školy, šlo jim zejména o získání pracovního místa.

„...No tak v první řadě jsem si posílala prostě životopisy, kam to šlo a bylo mi to teda jedno, jestli to bude soukromá nebo státní mateřská škola a díky bohu se mi podařilo a dostala jsem se sem do státní...“ (U8)

„...No, já jsem se rozhodla spíš jen vyzkoušet vstupní konkurz...“ (U6)

„...Spíš to opravdu bylo jakože to místo, že jsem prostě prošla, jakože jsem byla přijata, ale nebylo to, jako že bych tady šla za účelem, že chci dělat ve fakultní mateřské škole...“ (U1)

„...Spíše jsem narazila na nabídku právě práce ve firemní mateřské školce a velice mě zaujala struktura té nabídky a hodně tam šlo vidět, že školka je taková rodinná...“ (U5)

„...Odpověděla jsem na inzerát a tak jako inzerát mě zaujal, tak jsem tady. Přijali mě...“
(U4)

Opakem je výpověď participantky, která si záměrně vybrala zařízení, kde chtěla pracovat. Důvodem byla její zkušenost s danou mateřskou školou, kde po dobu svého studia vpomáhala v hlídacím koutku.

„...Já jsem se rozhodla pracovat tady v univerzitní mateřské škole vzhledem k tomu, že už v průběhu studia jsem vlastně tady docházela pomáhat do hlídacího koutku, že tahle školka jakoby mě nadchla, právě proto, že je firemní, že je soukromá...“ (U2)

Na základě časté návštěvy a intenzivní spolupráce si participantka vytvořila osobní vztah k dané mateřské škole a proto už v průběhu studia byla pevně rozhodnutá pracovat v tomto zařízení. V textu se objevuje výraz „nadchla“, což vyjadřuje určité nadšení participantky pro soukromý sektor a zároveň preferenci nad veřejnými institucemi.

5.1.2 Vzor učitelky ze školy

Učitelka je pro děti vzorem a představitelem určitého řádu, pravidel a společenských vztahů. Ve výpovědích byl vzor zaznamenán pouze třikrát, což je relativně nízký počet. Neboť právě učitelky jsou vlivnými osobami, ve kterých žačky vidí své profesní vzory. Nabízí se srovnání tří výpovědí participantek, které vnímají vzor učitelky v různých etapách svého života a to v mateřské škole, na střední škole a na vysoké škole. Překvapilo mě, že se v žádné z výpovědí neobjevil vzor někoho z rodiny.

„...Od čtyř let, kdy jsem byla poprvé v mateřské škole ne jako děťátko, ale jako účastník tohoto provozu jsem se rozhodla, že mateřinku prostě budu studovat...“ (U7)

U dětí je běžné, že mají sny a mnohdy nereálné představy o své budoucí profesi. Ve většině případů se tyto dětské vize postupně mění a ubírají se jiným směrem. Avšak pro participantku byla učitelka mateřské školy natolik silným vzorem, neboť její dětský sen stát se učitelkou byl naplněn.

„...paní profesorka nás na střední škole tak nějak vedla k tomu, že ty státní školky jsou kvalitnější, že si máme vybírat školky, které jsou prostě na základě státu vedené a i sama jsem k tomu nějak víc inklinovala, protože nejsem zastánce alternativ a nových věcí... takže to byla pro mě jasná volba. Prostě státní školka je pro mě to nejlepší, co jsem si mohla vybrat...“ (U3)

Participantka byla značně ovlivněna profesorkou ze střední školy, která byla zastáncem tradičních mateřských škol a vedla tím směrem i své studentky. Avšak participantka se k této variantě sama přikláněla, protože nemá ráda alternativy. Proto ani nad jinou variantou neuvažovala a rozhodla se pro veřejnou instituci.

„...Protože jsem tady vlastně spolupracovala v tom hlídacím koutku, tak jsem se seznámila vlastně s paní, která pracovala v tom hlídacím koutku a velice mě nadchl její styl práce, tak jsem si řekla, že bych tady jednou chtěla pracovat, když mi to vyjde...“ (U2)

Pro participantku se stala vzorem učitelka ze soukromé mateřské školy, kam docházela na praxi po dobu vysokoškolského studia. Znovu se v její výpovědi objevuje výraz „nadchl“ stejně jako u interpretace předchozí podkategorie. Participantku zaujala práce učitelky natolik, že se rozhodla v daném zařízení pracovat.

5.1.3 Láska k dětem

Láska k dětem se jeví jako důležitý faktor pro výkon učitelské profese. Neplatí to však jen pro učitelky mateřské školy, nýbrž pro pedagogy všech stupňů vzdělávání. Je nepředstavitelné, že by v mateřské škole pracoval člověk, který nemá rád děti. Neboť by se to mohlo negativně projevit nejen na psychice a chování dětí, ale také na klimatu třídy. Děti jsou velmi vnímaví a vrací učitelce lásku, kterou jim dává. Právě láska k dětem vedla participantky k tomu, aby se staly učitelkami mateřských škol.

„...Největší odměnou je při mém čtyřicetiletém působení v mateřině to, když děti za mnou doběhnou a popusinkujeme se a pohladíme se a rodiče řeknou, že se těší na mě víc, jak domů, dokazuje to, proč tu práci dělám...“ (U7)

„...Jsou úžasní, já na ně myslím, ikdyž nejsem v práci, moc fakt rychle se učí a mají se všichni hlavně rádi. Znají se jménem a nebojí se chytit za ruce, jsou takoví hodně solidní, objímají se, mám je moc ráda...“ (U5)

„... Takže jako ta různorodost, že si tam vlastně můžu v podstatě, jak kdyby vybudovat takovým směrem jakým chcu, protože ty děti jsou vlastně v tomto věku takové čisté a asi to, že je mám ráda...“ (U6)

„...Mě baví prostě práce s dětmi. Baví pořád se něco dozvídat od nich, protože samy o sobě jsou strašně zábavné a tvořit a učit je spoustu nových věcí...“ (U8)

Z výpovědí participantek je patrný silný emocionální vztah k dětem. Avšak pouze láska k dětem není v této profesi dostačující. Učitelka by měla disponovat odbornými znalostmi, které dokáže aplikovat v praxi.

5.2 FIREMNÍ MATEŘSKÁ ŠKOLA JE JINÁ...

Jaká je vlastně firemní mateřská škola? Na otázku mohly nejlépe odpovědět učitelky, které v tomto zařízení pracují. V jejich výpovědích se vyskytuje několik podstatných informací, které firemní školu dokonale vystihují. Už ze samotného názvu je patrné, že firemní MŠ je jiná. V čem? O tom je právě tato kategorie.

5.2.1 Složení dětí

Jedním z hlavních specifik firemní mateřské školy je nižší počet dětí ve srovnání s tradiční školou, což participantka vyzdvihuje.

„...Velmi se mi líbilo, že tam je nižší počet dětí. Já mám 10 dětí ve třídě, protože jsem vlastně v tom dětském koutku. Jinak je ve třídě 16 dětí...“ (U5)

„...v té fakultní školce jsou podle mě děti zaměstnanců z různých fakult, třeba z vysokých škol...“ (U3)

Do firemní mateřské školy jsou přednostně přijímány děti zaměstnanců, ale v případě volného místa mohou být přijaty i děti z široké veřejnosti.

5.2.2 Individuální přístup

Vzhledem k nízkému počtu dětí ve třídě, je větší prostor pro individuální přístup učitelky, což v tradičních školách není vždy možné.

„...je tam více času na jednotlivce, člověk může přistupovat více individuálně, lépe si všeho všítat...“ (U5)

„...tady je právě třeba ta třída X, kde jsou ty děti dvouleté, ve státní se tak malé děti moc neberou, takže tady má adaptační kurz, nebo ne adaptační období, takže opravdu se věnuje těm dětem jinak...“ (U2)

Učitelka by měla pracovat individuálně zejména s dvouletými dětmi, které jsou do firemní školky běžně přijímány ve snaze pomoci rodičům k dřívějšímu návratu do zaměstnání. Pro tyto děti je připraven speciální adaptační program, během kterého dochází k úzké spolupráci učitelek s rodiči ve snaze zajistit dítěti snadnější přechod do mateřské školy.

„...je tady spíš i třeba ta materiální podpora určitě větší, z toho důvodu i ta výbava třídy a proto si myslím, že ta podpora výuky, protože já jsem vlastně u předškolních dětí a tam je to opravdu zaměřené na přípravu do školy a z toho hlediska protože, když srovnám přípravu předškolních dětí v té státní MŠ, kde jsem byla, tak tady bych to pocítila jako ten rozdíl asi nejvíc...“ (U1)

Podle participantky je ve firemní mateřské škole větší materiální podpora než je tomu v tradiční, kde dříve pracovala. Finanční prostředky se investují do didaktických pomůcek a vybavení třídy za účelem vytvoření podnětného prostředí ke vzdělávání. Zvýšená péče je věnována přípravě předškoláků do školy, která také vyžaduje individuální přístup učitelky.

5.2.3 Vzdělávání dětí

Vzdělávání dětí je v mateřských školách zajišťováno kvalifikovanými učitelkami. Od učitelky firemní školy se očekává, že dětem nabídne určitý nadstandard ve výchovně – vzdělávacím procesu a proto by měla disponovat odbornými znalostmi ve všech oblastech.

„...i těm dětem se věnovat, kdy rodiče také čekají, že jsou ve fakulní mateřské škole, že třeba ty děti budou mít v určitých ohledech nějaký nadstandard v tom výchovně – vzdělávacím procesu, že v tomto ohledu mají úplně jako jiné vzdělání, že jsou úplně jinak připravené do života než ty státní ...“ (U1)

„...učitelka musí být asi víc vybavena, co se týče nějakých znalostí, musí těm dětem nabízet něco víc, něco navíc...“ (U3)

„...dětí těch rodičů co pracují na fakultě, tak jsou většinou daleko jinak vzdělání lidé, než jsou třeba běžní lidé, takže ty děti jsou podle mě trochu jinde ve vzdělání...“ (U7)

Podle výpovědí participantek, jsou děti ve firemní mateřské škole lépe připraveny do života než děti v tradiční škole. Nasvědčuje tomu i zvýšená příprava předškoláků, o které se zmiňuji výše. Značný vliv na vzdělávání dětí mají i jejich rodiče, (v tomto případě vysokoškolští učitelé), kteří mají všeobecné poznatky a snaží se je dětem předat.

5.2.4 Kroužky versus projekty

Firemní mateřské školy disponují širokou nabídkou zájmových i mimoškolních aktivit. Ve většině institucích tohoto typu je automaticky zařazována angličtina, takže děti se už od brzkého věku seznamují s cizím jazykem. Dětem jsou nabízeny nadstandardní aktivity, jako je třeba jógový projekt, tenis, logopedický projekt, výtvarná tvoření, atd.

„...je tady mnohem více mimoškolních aktivit nebo kroužků pro děti, s dětmi děláme angličtinu, dále tady jsou třeba kroužky jako tanečky nad rámeček, pak hodně i těch výtvarných tvoření a třeba ten tenis si myslím, že není tak úplně běžný ve státní...“ (U1)

„...Kroužky už nepořádáme, protože je to zakázáno, ale vozíme děti na plavání, chodíme do solné jeskyně a máme tady jógu cvičení...“ (U5)

„...ve školách kroužky nesmí být, ale máme tady takové projekty vypracované, máme jógový projekt, logopedický projekt, potom tam máme plavání, to není jako projekt, to je doplňkový program spíš, pak máme angličtinu ještě...“ (U4)

Zajímavým zjištěním bylo porovnání dvou firemních mateřských škol právě v oblasti kroužků. Jedna firemní škola běžně nabízí kroužky, ale ve druhé jsou zakázány a proto musely být nahrazeny projekty. Je patrné, že firemní mateřské školy nabízejí dětem „něco navíc“ ve srovnání s tradičními školami.

5.2.5 Jinakost práce učitelky

Práce učitelky mateřské školy bezpochybně patří mezi náročnější povolání. Je to dáno především požadavky, které jsou na ni kladeny a celoživotní zodpovědností za děti. Ve firemní mateřské škole jsou patrné větší nároky na učitelku související právě s dvouletými dětmi a s přípravou předškoláků. Participantky se vyjadřovaly k náročnosti své profese takto:

„...na fakultního učitele mateřské školy je kladeno více práce, třeba ta práce navíc s těma dvouletýma dětima, která v určitých ohledech je velice náročná a pak u předškoláků je to veřejné vystupování na spoustu akcích, takže na začátku než si na to člověk zvykne, tak to bych řekla, že je jako psychicky náročné, že vlastně musí nacvičit s těmi dětmi to veřejné vystupování...“ (U1)

„...protože to není tak, že učitelka v mateřské škole pracuje jenom třeba na ranní, odpolední směny a teď jde domů a vypne, ale musí neustále 24 hodin přemýšlet, co si naplánuje, které pomůcky může do školky donést, které materiály, když vidí někde v obchodě nebo doma může opět nějak využít...“ (U2)

„...řekla bych, že je spíš těžší, člověk má větší zodpovědnost a musí prostě opravdu tu práci odvést poctivě...“ (U4)

„...Je důležité, aby člověk se hodil pro toto povolání. Musí mít takové vlastnosti, aby vydržel vlastně i někdy takový ten nápor rodičů, taky i dětí a myslím si, že náročná určitě je v tom, aby působila jako celek ta škola... “ (U5)

Participantky si uvědomují zodpovědnost za svou práci a podle toho k ní přistupují. Ve výpovědích se často objevuje psychický nápor, se kterým se učitelky musí běžně vypořádat. Z toho důvodu je potřebné oddělit práci od volného času a nechat si dostatečný prostor pro odpočinek.

5.2.5.1 Každodenní příprava

Nezbytnou součástí práce učitelky jsou každodenní přípravy. Základem je stanovit si cíle a vybrat takové aktivity, aby došlo k jejich naplnění. Učitelka by měla přizpůsobit náročnost činností věku a schopnostem dětí. Zdrojem inspirací jsou různé knížky, odborná literatura a internet, které využívají snad všechny učitelky.

„...Musíme se připravovat každý den do školky. Podle cíle ty pomůcky, pohádky, podle toho prostě co chci plnit... “ (U4)

„...Určitě se musím připravovat, samozřejmě musí umět taky improvizovat, v této práci je to hodně důležité, ale příprava je nezbytná. Vždycky si vyberu, co se mi nejvíc líbí z toho a to udělám, aby to hlavně vyhovovalo i těm dětem jejich vlastně ta náročnost, kterou oni zvládnou. Pokud nezvládnou, tak to předpřipravím, aby oni vlastně dodělali to, čeho jsou schopni, aby je to někam dále rozvíjelo, hledám si v různých knížkách, literaturách, taky hodně čerpám z internetu... “ (U5)

Participantka vyzdvihuje také důležitost improvizace, která patří k práci učitelky stejně jako přípravy.

5.2.6 Jiné prostředí

Firemní MŠ nabízí určité benefity svým zaměstnancům. Což je další specifikum, kterým se liší od tradiční školy. Jedná se zejména o blízkou vzdálenost místa práce a mateřské školy. Také provozní doba je obvykle přizpůsobena potřebám rodičů. Další výhodou je celoroční provoz firemní školy včetně letních prázdnin, kdy je většina tradičních škol zavřena. Určitým bonusem je blízký vztah zaměstnanců se zaměstnavatelem. V neposlední řadě také sladění rodinného a profesního života zaměstnanců (Pemová, Ptáček a kol., 2013, s. 25).

„...Firemní školka nabízí i různé benefity pro své zaměstnance, už vlastně to nabízí ta společnost, u které ta školka je...“ (U5)

„...Jedeme i o prázdninách, což mnohé vlastně školky státní mají zavřeno. Pro nás vlastně neexistují žádné jarní, podzimní prázdniny, jedeme vlastně krom státních svátků, víkendů, všechny dny v roce...“ (U5)

Benefity nejsou poskytovány jenom zaměstnancům, ale taky zaměstnavatelům.

5.2.7 Spolupráce s rodiči

Hlavním specifikem firemních škol je rodinná atmosféra, založená na úzké spolupráci učitelů s rodiči. Důraz je kladen na větší komunikaci, učitelky musí dennodenně předávat velké množství informací o dítěti.

„...častá vlastně nějaká interakce, komunikace s rodiči, třeba společné akce na Kolibě jo, že ne taky každá školka má takhle společné celodenní akce s rodiči ...“ (U1)

„...je to o větší informovanosti rodičů, že ti rodiče se musí víc informovat než ve státní...“ (U4)

„.... Taková ta informovanost rodičů, tak to je jedna z nejdůležitějších věcí, které vlastně musíme dělat, říct jim opravdu všechno, musíme se i jakoby zajímat o ty ostatní, všimnout si jejich nějakých třeba handicapů, protože my jsme ty první, které se setkávají s odlišností toho dítěte...“ (U5)

„...jsou tady docela pevné vazby s rodiči, vlastně každý den předáváme docela velké informace o těch dětech, povídáme si s nimi, i jak to mají doma, abychom byli jakože stejní, měly stejné záměry, stejné cíle my i rodiče, aby se nám to všechno prostě povedlo...“ (U5)

Na základě úzké spolupráce lze konstatovat, že učitelky ve firemní školce mají bližší vztahy s rodiči než je tomu v tradiční školce.

5.2.8 Spolupráce učitelského sboru

Dobré vztahy na pracovišti jsou základem kvalitního pracovního klimatu a promítají se do naplnění potřeb dětí. V rámci kvalitní spolupráce by učitelky měly spolu komunikovat, spolupodílet se na organizaci školních akcí a přípravě vzdělávacích plánů (Průcha a Kořátková, 2013, s. 70).

„...Já si myslím, že tu školku tvoří ředitel a učitelky, takže když je dobrý ředitel a učitelky, tak školka je dobrá...“ (U4)

„...správný kolektiv tady je, který je hodně udržovaný a brzy pojedeme na Team Building, aby právě nedocházelo k tomu, že by byly nějaké komunikační šumy nebo problémy, máme tady opravdu dobré vztahy a je to potřebné, protože tato práce není založená jenom na jednotlivci, ale právě na tom týmu...“ (U5)

„...většinou je to formou nějakého dialogu nebo i rozhovoru s ostatními kolegyňkami, kdy se navrhne nějaké jakoby téma a to probíráme, po našem rozhovoru tak třeba sledujeme nějaké to dítě nebo nějaký ten problém, ani nám nepřipadá, že by to bylo nějaké nucené nebo, že to musíme splňovat, je to takové přirozené...“ (U5)

Z výpovědí participantek je evidentní, že vnímají sebe a ostatní učitelky jako jeden tým. Z čehož vyplývá, že mají mezi sebou pěkné vztahy a dobře nastavenou spolupráci. To je pro příznivé klima mateřské školy velmi důležité.

5.2.9 Spolupráce s praktikanty/studenty

Významným specifikem firemních škol je spolupráce se studenty, která je zde ve větší míře ve srovnání s tradičními školami. Studenti mají díky praxím možnost vyzkoušet si své budoucí povolání.

„...tady třeba více bylo těch praxí, takže člověk třeba se realizoval i tady v tomto směru, že mohl předávat jako víc těch zkušeností, více třeba pomáhat v tomto ohledu, práce se studenty je tady rozhodně ve větší míře než v té běžné státní...“ (U1)

„...Dál by určitě měla učitelka v té fakultní škole, tím, že má ty studenty, tak se orientovat, měla by umět předat jako ty poznatky, takže dělat rozbor se studenty i po té odborné stránce...“ (U1)

„...je tam podle mě i rozdíl v tom, že tam dochází více praktikantů z těch vysokých škol...“ (U3)

„...že tam asi chodí studentky, které se vzdělávají v mateřské škole na praxi a myslím si, že tam musí být teda šílený chaos, protože si nedokážu představit, že by třeba nám tady chodila každý týden jiná studentka na praxi nebo každý týden třeba 2, že jako já bych je nepoznala, ty děti by je nepoznaly...“ (U8)

Náročnost práce učitelky úzce souvisí i s praxemi studentů, neboť učitelka se jim musí věnovat, vysvětlovat, učit. Po realizaci činností by studenti měli dostat zpětnou vazbu od učitelky, aby si uvědomili případné praktické nedostatky a mohli se z nich do budoucna poučit. Participantka tradiční mateřské školy (U8) vnímá četnost střídajících se studentek ve firemní škole chaoticky. Je pro ni těžko představitelné, že by k nim do školky chodila každý týden jiná studentka.

5.3 TRADIČNÍ MATEŘSKÁ ŠKOLA JE KDYŽ...

Jaká je současná tradiční mateřská škola? Právě to jsem zjišťovala u učitelek mateřských škol. Tato kategorie nám umožní hlouběji proniknout do dění v mateřské škole.

5.3.1 Složení dětí

Mateřská škola se organizačně dělí na třídy. Třídy mohou být věkově homogenní (děti stejného věku) nebo věkově heterogenní (děti různého věku). Také je možné vytvářet třídy integrované, kde jsou zařazovány děti se speciálními vzdělávacími potřebami (RVP PV, 2016, s. 8).

„...líbí se mi, že je tady smíšené oddělení a asi jenom o to mi šlo...“ (U8)

„...ted'ka máme opravdu třeba málo předškoláků, že letos jich máme 7, v loni jsme jich měli 18, ted' máme třeba 16 malušů, takže ta obrovská změna a všechno se musí měnit, všechny ty aktivity co jsme dělali...“ (U8)

„...letos se nám sešly malé děti, takže je to takové náročnější, musíme je více motivovat a přistupovat k nim trošku individuálně, ale máme tam pár dětí, které by potřebovaly asi asistenci...“ (U3)

„...máme daleko víc dětí než ve fakultní školce, máme normy, ze kterých prostě musíme vycházet...“ (U3)

„...naše třída je smíšená jsou to ty děti od 3 do 7 let, máme 28 zapsaných dětí a ideální by byl stav 25, aby se ty učitelky mohly individuálně věnovat...“ (U7)

Ve výpovědích se často objevují názory participantek, které znepokojuje velký počet dětí ve třídě, protože se jim nemohou individuálně věnovat tak, jak by samy chtěly. Ve dvou případech participantky uvedly, že mají ve třídě hodně malých dětí a práce s nimi je náročnější.

5.3.2 Vzdělávání dětí

Vzdělávání v mateřské škole se uskutečňuje podle RVP PV a zajišťují ho kvalifikované učitelky. Na základě RVP PV si každá mateřská škola vytváří svůj vlastní Školní vzdělávací program. Ze ŠVP vychází třídní vzdělávací program, podle kterého učitelky pracují ve třídách. Dítě a jeho potřeby by měly být pro učitelky na prvním místě.

„...vzdělávání musí děti dostat stejné, ať je to soukromá, státní nebo fakultní mateřská škola...“ (U7)

„...my ve státní školce taky vycházíme z potřeb dětí, ale myslím si, že ty naše děti jsou trošku někde jinde, potřebují trošku něco jiného než dítě rodičů s diplomem...“ (U3)

Ve výpovědi participantky si lze všimnout určitého srovnání vzdělávání dětí v tradiční a firemní mateřské škole.

5.3.3 Nabídka kroužků

V dnešní době má téměř každá mateřská škola ve své nabídce angličtinu a spoustu dalších zájmových činností. Je tedy jenom na rodičích, jaký kroužek pro své dítě zvolí. Rodiče mají však mnohdy nepřiměřené požadavky na dítě související právě s navštěvováním kroužků. Chtějí, aby dítě chodilo do několika kroužků současně, což podle mého názoru není příliš vhodné. Dítě by si mělo samo vybrat, jaký kroužek chce navštěvovat.

„...Já teda zrovna dělám angličtinu pro děti, dělám to jednou týdně a je to jenom pro předškoláky a dělám to tak, že vlastně celou dobu na ně mluvím anglicky. ...“ (U8)

„...Máme tu angličtinu pro nejmenší, pak tady máme pohybový kroužek, máme tady lektora, který dělá kroužek keramický a pak tady máme nápravu řeči. Jinak chodíme plavat 2x ročně, jezdíme na školu v přírodě...“ (U7)

„...Jelikož já nejsem moc velký zastáncem kroužků pro děti, takže máme v podstatě jenom pro předškoláky angličtinu, jinak chodíme plavat a chodíme s předškoláčkama do snoezelandu. Jinak si myslím, že kroužky do školky nepatří, protože to mají vedené celý den, ale prostě další kroužek je moc, že by to měli zařídit rodiče...“ (U6)

Podle názoru jedné z participantek kroužky do mateřské školy nepatří. Své tvrzení vysvětluje tak, že vzhledem k dennímu režimu by kroužek nebyl přínosem, ale naopak by dítě mohlo být přetěžováno.

5.3.4 Práce učitelky

Práce učitelky mateřské školy je krásná, ale náročná. Určitému psychickému náporu podléhají zejména začínající učitelky. Ve výpovědích participantek se znovu objevuje náročnost práce vzhledem k velkému počtu dětí ve třídě. Dále také práce ve smíšené třídě, která

je podstatně náročnější, učitelka musí s dětmi individuálně pracovat. Zajímavá pro mě byla výpověď participantky, která srovnávala práci v mateřské a základní škole.

„...je daleko těžší než na prvním stupni základní školy, protože paní učitelka si odučí svých tříkrát nebo čtyřikrát 45 minut, kdežto učitelka mateřské školy je s těmi dětmi neustále...“ (U7)

„...práce učitelky je jako poslání, že to tak člověk musí brát, že by mohla být daleko lehčí, kdyby nebylo tolik dětí ve třídě a je tam celoživotní zodpovědnost za to, že to dítě jde vlastně zdravé domů...“ (U6)

„...první 2 týdny jsem chodila domů fakt jak spráskaný pes, jak kdybych dělala prostě někde 12 hodin manuální práce a ještě u toho mě normálně psychicky někdo bičoval, protože jsem fakt byla z toho úplně hotová no, prostě musí to hlavně vydržet a psychicky přežít ten první měsíc...“ (U8)

„...Jelikož pracuji už 25 let ve smíšené třídě, tak samozřejmě tam práce učitelky mateřské školy je náročnější, musím mít rozdělené děti na 3-4 leté, 4-5 leté a pak sedím se školákama, práce v mateřině a ještě navíc ve smíšené třídě je obrovská dřina...“ (U7)

Nezbytnou součástí práce učitelky je každodenní příprava.

5.3.4.1 Každodenní příprava

Zejména u začínajících učitelek se očekává, že se připravují na každý den. Přípravy učitelkám zabírají mnoho času, neboť si musí naplánovat činnosti tak, aby splnily stanovené cíle, důkladně si promyslet organizaci a přichystat si všechny potřebné pomůcky. Po dlouhodobější praxi učitelky samy zjišťují, jak s dětmi pracovat a už tak důkladné přípravy nepotřebují.

„...já si jako stará učitelka už jenom vytáhnu ten týdenní list a podle toho pracuju vlastně víceméně tvořím sama za sebe, nemusím si dělat přípravy, to si myslím, že je dané tou dlouholetou praxí...“ (U7)

„...chci, když paní učitelka onemocní a přijde tam jiná paní učitelka, aby prostě mohla chytit přípravu a věděla, co s těma dětma dělat, takže vlastně vyžaduju Pondělí, Úterý, Středa, Čtvrtek, Pátek, jak kdyby popsané aspoň částečně, co se má s dětma dělat...“ (U6)

„...spoustu těch pomůcek si musíme vyrábět samy a to teda zabere prostě strašně moc času...“ (U8)

„...Ten první měsíc třeba, to jsem fakt si vyloženě psala každý den, co budu dělat, abych byla připravená úplně na všechno. Teď už to tak jako nemusím, že postupně prostě už vím, jak s těma dětma pracovat, co je baví, nebaví, to už si tak zjišťujete postupně. Snažím se to obměňovat, takže zatím jsem nedělala ani stejné téma každý rok...“ (U8)

„...Před každým pracovním týdnem si píšeme písemné přípravy, takže ta příprava je neustále, ať už je to den dopředu nebo na ten týden dopředu. Takže si píšu cíle, co bych chtěla s dětma dělat a vymyslím aktivity, které se k tomu budou hodit a případně musím si nasbírat pomůcky, dokoupit nebo něco vytvořit, vytisknout, napsat na počítači, je toho víc...“ (U3)

Přípravy jsou pro učitelku určitým „vodítkem“, jak při činnostech postupovat. Učitelka nikdy neví, s jakou náladou děti přijdou. Může se stát, že jejich chování naruší připravený program a učitelku to rozhodí natolik, že nebude vědět, jak pokračovat. Právě z toho důvodu jsou pro začínající učitelky přípravy nezbytné. Zkušenější učitelky už ví, co na děti platí a jak s nimi pracovat.

5.3.5 Spolupráce učitelského sboru

„V mateřské škole je téma vzájemné spolupráce a kolegiálních vztahů velmi důležité jak na úrovni třídy, tak na úrovni školy. Funkční tým vytváří pocit důvěry, sounáležitosti a radosti ze společné práce. Pokud se zaměstnanci vzájemně podporují a inspirují v realizaci společných cílů školy, vytvářejí předpoklady pro budování kvalitního vzdělávání.“ (Syslová a kol., 2016, s. 23)

Participantky ve svých výpovědích vyzdvihují zejména týmovou práci. Z toho lze vyvodit, že spolu intenzivně spolupracují. Při kvalitní spolupráci mohou dětem nabídnout mnohdy víc, než se od nich očekává.

„...Moje kolegyně spolu spolupracují velmi dobře. Navzájem se propojí, poradí si, nezávidí si nic. Máme skvělý kolektiv v tom, že si vyhovují na třídách, takže si myslím, že ta spolupráce je někdy nad úroveň toho, co by ty učitelky měly dělat. ...“ (U7)

„...Já mám teda úplně fantastickou kolegyni, takže my jsme schopné třeba, když se dětem moc líbí téma jeden týden a je vidět, že jsou z toho nadšení, tak ta kolegyně je schopná v tom navázat a to téma dělat ještě další týden, ona je schopná semnou velice dobře spolupracovat a já s ní, protože jsme se velice sladily v té práci, že prostě je to super. Fakt vzájemná komunikace je úplně prostě výborná a díky tomu si myslím, že těm dětem jsme schopny dát třeba mnohem víc...“ (U8)

„...Spolupráce se u nás zakládá na každodenní komunikaci, předávání informací a také na výměně názorů, zkušeností, dále spolupracujeme při organizaci různých akcí pro školku, většinou tohle probíráme na poradách. ...“ (U3)

„...V podstatě se domluvíme, co chceme dělat. Rozdáme si úkoly a svým způsobem každý by ten úkol měl splnit, že vlastně už jsme spolu 4 roky, tak už je to zafixované, že prostě víme, které aktivity, které věci chceme dělat. Pokud je prostě akce výtvarná má to D., pokud je akce sport má to A., pokud je akce EVVO má to p. K. Už to máme tak rozdělené. ...“ (U6)

Dobře nastavená spolupráce je základem pro příznivé fungování mateřské školy. Ředitelka postupem času zjišťuje, v jaké oblasti učitelky vynikají a na základě toho si rozdělí úkoly. Tento systém spolupráce jim funguje už několik let.

5.4 PROFESNÍ BARIÉRY UČITELEK MATEŘSKÝCH ŠKOL

Je něco, co učitelce v práci překáží? Participantky vnímají jako největší bariéru komunikaci s rodiči, která se ve výpovědích objevuje nejčastěji. Také byla zaznamenána nedocenená profese veřejností a neustálé změny v legislativě.

5.4.1 Komunikace s rodiči

V současné době učitelky kritizují nezájem ze strany rodičů při spolupráci i organizovaných akcích školy. Možný problém spatřují v tom, že se rodiče necítí ve škole dobře, nemají vytvořené bližší vztahy s pedagogy i ostatními rodiči nebo neví, jak se ve škole mají chovat. Mohou mít také obavy z toho, že jejich chování a výchovné metody jsou neustále sledovány a hodnoceny. To většinou vzniká právě z nedostatku informací o dění v MŠ a o práci učitelů. Rodiče by měli projevit zájem o bližší poznání prostředí, ve kterém se jejich dítě nachází a snažit se o vytvoření pevnějšího vztahu s učiteli, aby se dítě v mateřské škole cítilo dobře a vnímalo sebe, rodiče i učitele jako jeden celek „my“ a nerozlišovalo „my“ a „oni“ (Kotátková, 2014, s. 109 -110).

„...sem tam se stane, že je třeba složitě se domluvit někdy s rodiči...“ (U8)

„...Tak dřív mi překáželo, že jsem měla takový trošku problém s komunikací s rodiči...“ (U3)

„...sem tam se prostě stane, že rodiče mají větší očekávání na ty děti než je to dítě možná schopné to v danou chvíli prostě zvládnout a potom je třeba například nejhorší ta paní učitelka, že třeba nedokáže s tím dítětem ty jejich požadavky a ty očekávání splnit...“ (U8)

„...Co mě nejvíc překáží nebo s čím jsou největší problémy jsou asi vždycky rodiče, protože ti si nejvíc vymýšlí a mají vždycky prostě nepřiměřené některé požadavky, to je asi to co nejvíc překáží v práci učitelky, když se nedomluvíte s nějakým rodičem. ...“ (U1)

„... spíš nelíbí, někdy takový špatný přístup rodičů, že nevšímají si, nedívají se na nástěnky nebo nereagují na zprávy apod. ...“ (U4)

Vyjít s rodiči není vždy snadné. Největší kámen úrazu je právě v komunikaci a často nepřiměřených požadavcích rodičů na dítě. Očekávání jsou mnohdy větší, než je dítě schopné zvládnout. Rodiče pak mají tendence „obviňovat“ učitelky, protože nedokážou jejich požadavky s dítětem naplnit. Překážkou je také nezájem rodičů o dění v MŠ.

5.4.2 Nedocenená profese

Učitelky mateřských škol si nejčastěji stěžují na nedostatečné ocenění jejich práce. Podle názorů některých rodičů, učitelky děti „jen hlídají“ nebo si s nimi „jen hrají“ a už nevnímají výchovně – vzdělávací práci, která je v mnoha ohledech velmi náročná. To může mít negativní vliv na výkon jejich povolání (Kotátková, 2014, s. 149).

„... pedagogové na mateřině by měli být odměňováni daleko víc, že si to zaslouží ty holky...“ (U7)

„... veřejnosti není jakoby naše profese učitel v mateřských školách není brána tak, jak to bylo dřív a byla bych ráda, kdybych se jednou dožila toho, že opravdu zase budou mít jakoby rodiče důvěru nebo třeba i autoritu v nějakých pedagogích a že by konečně byla naše profese oceněná, tak jak by měla být vzhledem k našemu času a úsilí, které věnujeme naší profesi...“ (U2)

Podle názorů participantek, by učitelky měly být odměňovány daleko víc. S jejich tvrzením plně souhlasím.

5.4.3 Neustálé změny v legislativě

Další překážkou jsou podle participantky neustálé změny v legislativě, se kterými se jako ředitelka mateřské školy často potýká.

„... Prostě cokoliv chceme nebo chceme změnit, tak v podstatě si musíme u těch rodičů nechat podepsat. Pořád to musíme jak kdyby okaučovat, co se týká vyhlášek a zákonů, abychom něco prostě neporušily, tak to je takové fakt jako hodně spjaté.“ (U6)

Na ředitelku mateřské školy jsou kladené vysoké nároky v rámci toho, co všechno musí splňovat. Ředitelka by měla vynikat mimo jiné také v oblasti legislativní a právní. To znamená, že musí ovládat školské zákony, zákoník práce, vyhlášky, předpisy týkající se hygieny a stravování. Musí taky umět sepsat různé typy smlouvy, jedná se zejména o pracovní smlouvu, dohodu o provedení práce, darovací smlouvu, atd. Z mého pohledu je orientace v právní oblasti velmi náročná a mnohdy může být až stresující. Avšak v zájmu ředitelky by mělo být fungování mateřské školy jako celku a proto se musí umět vypořádat s náročností legislativy a odpovědně k ní přistupovat.

5.5 A CO DÁL?

A co dál? Tak touto otázkou se zabývá asi každá učitelka během své profese. Zejména začínající učitelky často přemýšlí, jak se dále rozvíjet. Každý z nás má stanovené určité cíle, kterých by chtěl během života dosáhnout, ať už v osobním nebo profesním životě. Stejně tak je tomu i u participantek. Z jejich výpovědí jasně vyplývá, jaké jsou jejich cíle do budoucna: další studium, mít vlastní zařízení a centrování na práci s dětmi. Pouze ve dvou případech participantky naplnily své profesní cíle a nepotřebují se dále rozvíjet.

5.5.1 Další studium

Aby učitelka mohla vykonávat svou profesi, potřebuje minimálně středoškolské vzdělání s maturitou. Avšak Horká a Syslová (2011, s. 82) se shodují v tom, že vysokoškolské vzdělání je nutností vzhledem k náročnosti požadavků, které jsou kladeny na učitelku mateřské školy. S tím si dovolím souhlasit, neboť si myslím, že na vysoké škole člověk získá větší teoretické poznatky než na střední.

„... Pokud se mi podaří, tak bych chtěla dokončit studium, na které bych ještě chtěla navázat na Magisterské studium a určitě získávat další zkušenosti nejenom v této firemní školce, ale, určitě bych chtěla vyzkoušet státní školku a určitě načíst spoustu literatury...“ (U5)

„... tak samozřejmě tím, že mám ještě další studium, tak do budoucna je to otevřené, jestli zůstat v mateřské škole nebo jít na vyšší stupeň nebo se věnovat úplně vzdělávání budoucích studentů, takže teď vlastně v současné době externě učím i na Střední pedagogické škole, takže možnosti je víc a jelikož už jsem na základní škole učila a vím, co to obnáší, tak mě láká i to...“ (U1)

Pro další studium se rozhodly pouze dvě participantky, ostatní učitelky už titul mají. Výjimkou jsou dvě nejstarší učitelky, které mají pouze středoškolské vzdělání.

5.5.2 Mít vlastní zařízení

Přání mít vlastní zařízení se objevilo pouze ve dvou případech. Není se čemu divit, cesta k založení vlastního sektoru je náročná a ne každý je ochoten to podstoupit. Člověk, který o tuto možnost usiluje, musí splnit několik zásadních podmínek. Nejprve si musí zjistit, jaké má zařízení splňovat hygienické parametry a podle toho upravit prostory.

V podstatě se jedná o personální, provozní, programové a prostorové podmínky, které musí být splněny. Na základě splnění daných požadavků člověk získá povolení a může se svému zařízení plně věnovat. Důležité také je vlastnit živnostenský list na podnikání v daném oboru.

„...Takže můj sen je vybudovat velké snoezelenové centrum...“ (U6)

„Pobyt v místnosti Snoezelen je přelomovým trávením volného času dětí i dospělých. Jedná se zároveň o efektivní metodu řešení civilizačních problémů. Pozitivní vliv této metody je vidět u poruch jako jsou hyperaktivita, nedostatečná schopnost soustředění, strach, úzkosti, komunikační a sociální problémy. Snoezelen je místnost, která je speciálně upravená a jejímž cílem je působit na všechny lidské smysly. Snoezelen pro děti - rozvoj smyslového vnímání, podpora sociální interakce a komunikace, usnadnění začlenění do kolektivu.“ (Snoezelen, 2007)

„...Chtěla bych založit svoji školku, hrozně se mi líbí různé alternativní prvky, které bych třeba chtěla zavést...“ (U5)

Se založením vlastního sektoru má zkušenost jedna z participantek (U6), které se v minulých letech podařilo vybudovat soukromou miniškolku pro Zlínský kraj a nyní je jejím snem založit velké snoezelenové centrum. Druhá participantka nemá v tomto směru zatím žádné zkušenosti, ale ráda by vlastnila mateřskou školu, kde by chtěla zavést různé alternativní prvky. Velmi se mi líbí, že jsou participantky tak ambiciózní, mají stanovené vysoké cíle a chtějí se posunout někam dál. Pevně doufám, že participantky vydrží ten zdoluhavý a náročný proces související se založením vlastní instituce a splní si tak své velké sny.

5.5.3 Centrování na práci s dětmi

Práce s dětmi vyžaduje určité specifické vlastnosti, které by měla mít každá učitelka mateřské školy: trpělivost, porozumění, empatie, spravedlnost a laskavost. Důležité je, aby učitelku práce s dětmi bavila a naplňovala. Pro participantky je práce s dětmi na prvním místě.

„...chci jenom dosáhnout toho, že to zvládnu dělat třeba tolik let, jak některé moje kolegyně, ale mě prostě práce učitelky baví a ta práce mě naplňuje a nic jiného v podstatě co se týče tady té práce nepotřebuju...“ (U8)

„...Chtěla bych se určitě specifikovat dále na ty nejmenší děti, protože se mi líbí jakoby i myšlenky Marie Montessori, která má jakoby rozpracované dětství a líbí se mi, jak tam popisuje právě o těch dětem 0 až 3 let a chtěla bych se věnovat i těmhle dětem...“ (U2)

„...Vím, že už mě do školy nikdo nedostane, že už titul pro mě není to důležité, že ke své práci už teď budu potřebovat jenom praxi. Dřív jsem chtěla dělat ředitelku, ale pak když jsem to tady viděla v reálu kolik má paní ředitelka práce a kolik to obnáší času, tak jsem řekla, že bych se šidila o práci u dětí a to bych nemohla se o to ošidit, protože pracovat s dětmi je pro mě to nejdůležitější...“ (U3)

Participantka dříve chtěla dělat ředitelku mateřské školy, ale vzhledem k náročnosti této funkce si uvědomila, že by s dětmi nemohla trávit tolik času a to nechtěla připustit, protože jak sama uvádí, pracovat s dětmi je pro ni to nejdůležitější.

5.5.4 Profesní strop

Mezi výpověďmi se však objevily tvrzení dvou participantek, které dosáhly tzv. profesního stropu, což znamená, že by ve své profesi už ničeho dosáhnout nechtěly. Nejspíš je to dáno jejich dlouholetou praxí, participantka (U4) je v praxi 20 let, participantka (U7) je už dlouhých 41 let v praxi a z toho 25 let ve funkci ředitelky mateřské školy.

„...Asi jsme na špatné adrese, ale já bych chtěla dosáhnout asi toho, až tady nebudu učit, aby si na mě děti vzpomněly, co jsem té škole dala...“ (U7)

„...profesně už vlastně bych nic ani dosáhnout nechtěla, tam už jenom samovzdělávání i to DVPP tam musí být. Ale jakože tak já jsem si zkusila dělat vedoucí učitelku. Už jsem toho jako takto prošla víc nebo v uvozovkách víc. Takže já nemám ráda tady ty vedoucí funkce, přiznám se. Já radši u dětí učitelku. Já nerada v kanceláři sedím. Nerada papíry. Takže radši takto. Takže proto se nikde netlačím na vyšší pozice...“ (U4)

Jak participantka sama uvádí, zkusila dělat vedoucí učitelku a zjistila, že to pro ni nebude to pravé. Proto o vyšší pozice neusiluje a plně se soustředí na práci s dětmi.

SHRnutí VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Z výzkumného šetření vyplývá, že práce učitelky v tradiční a firemní mateřské škole je velmi podobná, ale přesto se v něčem liší. Pro lepší přehlednost uvádím základní rozdíly v tabulce.

Tabulka 2 Shrnutí výsledků výzkumu

	PRÁCE UČITELKY TRADIČNÍ MŠ	PRÁCE UČITELKY FIREMNÍ MŠ
Složení dětí	Vyšší počet dětí ve třídě	Nižší počet (standardní je 15), přednostně jsou přijímány děti zaměstnanců
Individuální přístup	Vzhledem k vyššímu počtu dětí ve třídě, není individuální přístup vždy možný	Více času pro individuální přístup k dětem i rodičům
Přijímání dvouletých dětí	Není tak časté	Jsou běžně přijímány, speciální adaptační program pro tyto děti
Příprava předškoláků do školy	Běžná příprava na povinnou školní docházku	Intenzivní příprava
Prezentace dětí na veřejnosti	Četnost akcí je zpravidla menší, avšak záleží na konkrétních MŠ	Několikrát ročně
Vzdělávání dětí	Běžná nabídka aktivit a kroužků pro děti	Široká nabídka běžných i nadstandardních aktivit a programů
Spolupráce s rodiči	Mnohdy nedostačující komunikace mezi učiteli a rodiči	Úzká spolupráce s rodiči, důraz je kladen na větší komunikaci
Spolupráce s praktikan-ty	Není tak častá	Ve větší míře
Provoz školky	Během letních prázdnin je provoz školky omezen nebo je úplně uzavřena	Celoročně, péče o děti i během letních prázdnin

Zásadním rozdílem je počet dětí, který je ve firemních školách nižší. Vzhledem k nízkému počtu dětí je větší prostor pro individuální přístup učitelky, což v tradičních školách není vždy možné. Přednostně jsou přijímány děti zaměstnanců, avšak v případě nenaplněné kapacity je školka otevřená i dětem z široké veřejnosti. Na učitelku firemní mateřské školy jsou kladeny vyšší nároky související s dvouletými dětmi, které jsou do firemní školy běžně přijímány za účelem pomoci rodičům k dřívějšímu návratu do zaměstnání, což v tradičních školách tak časté není. Pro tyto děti je připraven speciální adaptační program, během kterého dochází k úzké spolupráci učitelek s rodiči za účelem snadnějšího přechodu dítěte do mateřské školy. Zvýšená péče je také věnována přípravě předškoláků do školy. Dalším rozdílem je vyšší četnost veřejného vystupování ve firemní škole, které učitelka musí s dětmi nacvičit. Firemní mateřské školy disponují širokou nabídkou běžných i nadstandardních aktivit a programů, jako je např. jógový projekt, logopedický projekt, tenis, výtvarná tvoření, atd. Hlavním specifikem firemních škol je rodinná atmosféra založená na přátelském vztahu a úzké spolupráci učitelek s rodiči. Velký důraz je kladen na komunikaci s rodiči, učitelky každý den předávají rodičům spoustu informací o dítěti. Kdežto učitelky tradiční školy si často stěžují právě na nedostatečnou komunikaci s rodiči. Významným specifikem je spolupráce s praktikanty, která je ve firemní mateřské škole ve větší míře ve srovnání s tradiční školou. Firemní školy nabízí různé benefity pro zaměstnance. Jedná se zejména o blízkou vzdálenost školky a místa práce, což rodiči umožňuje řešit případné problémy. Provozní doba školky je přizpůsobená potřebám rodičů a na úkor toho mají učitelky „pružnou“ pracovní dobu. Další výhodou je celoroční provoz školky včetně letních prázdnin, kdy je většina tradičních škol zavřena. Některé firmy dokonce přispívají rodičům na pobyt dítěte v mateřské škole a podporují částečné úvazky pro matky na mateřské dovolené. Určitým bonusem je také sladění rodinného a profesního života zaměstnanců. Součástí některých firemních škol jsou hlídací koutky, které mohou využít děti všech zaměstnanců.

Na závěr je možné konstatovat, že firemní mateřské školy nabízí dětem i rodičům určitý nadstandard ve srovnání s tradičními školami.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo zpracovat teoretické vymezení současného pojetí tradiční mateřské školy, dále zjistit a popsat příčiny vzniku firemních mateřských škol a v neposlední řadě analyzovat rozdíly mezi tradiční a firemní mateřskou školou. Stanovené cíle se mi podařilo splnit.

V teoretické části jsem se věnovala současnému pojetí, funkcím a organizaci vzdělávání v tradiční mateřské škole, dále jsem se zaměřila na vymezení pojmu firemní mateřské školy, objasnila jsem příčiny jejího vzniku a popsala specifika těchto škol. Nakonec jsem se zabývala učitelem tradiční a firemní MŠ, kde jsem popsala patřičnou kvalifikaci, kompetence a jeho výchovně – vzdělávací práci. K firemním školám se mi nepodařilo nalézt dostatečné množství knih, proto jsem ve své práci citovala odborné časopisy a dostupné informace z webu.

V empirické části byl představen kvalitativní výzkum. Ke sběru dat byla použita metoda hloubkového rozhovoru realizovaného s učitelkami mateřských škol ze Zlínského kraje. Záměrně byly zvoleny čtyři učitelky z tradičních škol a čtyři z firemních škol. Participantkám byly kladeny otevřené otázky. Rozhovory byly nahrávány na digitální záznamník a následně přepsány do elektronické podoby. Celkově vzniklo pět hlavních kategorií: Proč jsem učitelkou mateřské školy?, Firemní mateřská škola je jiná..., Tradiční mateřská škola je když..., Profesní bariéry učitelek mateřských škol, A co dál?

V první kategorii participantky uvedly, co bylo důvodem pro volbu jejich profese. U většiny byla zaznamenána láska k dětem, také vzor učitelky a nezbytným předpokladem pro výkon učitelské profese bylo získání pracovního místa ve firemní nebo tradiční škole. Ve druhé kategorii byla popsána specifika firemní mateřské školy a zároveň bylo uvedeno srovnání s tradiční školou. V další kategorii bylo zjištěno, že učitelky znepokojuje velký počet dětí ve třídě, protože se jim nemohou individuálně věnovat tak, jak by samy chtěly. Právě s velkým počtem dětí spojují učitelky i náročnost své práce. Ve čtvrté kategorii jsou popsány profesní bariéry učitelek. Největší bariérou je především komunikace s rodiči, dále nedocenená profese veřejností a neustálé změny v legislativě. V poslední kategorii jsou odhaleny představy učitelek o budoucnosti.

Výzkum v této oblasti by bylo zajímavé doplnit metodou pozorování. Participantky mi sice poskytly mnoho klíčových informací, ale myslím si, že pozorování by přineslo obsáhlejší data.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BURKOVIČOVÁ, Radmila, 2013. *Obtížnost profesních činností v učitelství pro mateřské školy*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7464-403-0.
- [2] Denní příprava učitelky na vzdělávací činnost, © 2014. In: *Školka – přípravy: Kolik času stojí „neviditelná práce učitelů?“* [online]. [cit. 2017-03-17]. Dostupné z: <http://www.skolka-pripravy.cz/o-nas/partneri-webu/>
- [3] GAVORA, Peter, 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. ISBN 80-85931-79-6
- [4] GORDON, Kimberly A., 2014. *Early childhood education: becoming a professional*. Los Angeles: SAGE. ISBN 978-1-4129-7345-8.
- [5] HORKÁ, Hana a Zora SYSLOVÁ, 2011. *Studie k předškolní pedagogice*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-5467-7.
- [6] JELÍNKOVÁ, Soňa, Vladimíra MICHNOVÁ a Martina MINÁROVÁ, 2013. *Firemní školky v praxi* [online]. [cit. 2017-03-16]. Dostupné z: http://www.aperio.cz/zdrava-firma-2014/doc/20_PMF_Firemni_skolky_v_praxi.pdf
- [7] JEŽKOVÁ, Zuzana a Alena GÉBLOVÁ, © 2002- 2011. In: *Jak u nás fungují firemní školky?* [online]. [cit. 2017-03-17]. Dostupné z: <http://www.mamaaja.cz/index.cfm?Module=ActiveWeb&page=Webpage&DocumentID=2105>
- [8] KOŤÁTKOVÁ, Soňa, 2014. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4435-3.
- [9] MAJERČÍKOVÁ, Jana a Anna REBENDOVÁ, 2016. *Mateřská škola ve světě univerzity*. Ve Zlíně: Univerzita Tomáše Bati, Fakulta humanitních studií. ISBN 978-80-7454-630-3.

- [10] MAJERČÍKOVÁ, Jana, Bronislava KASÁČOVÁ a Ilona KOČVAROVÁ, 2015. *Předškolní edukace a dítě: výzvy pro pedagogickou teorii a výzkum*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií. ISBN 978-80-7454-554-2.
- [11] MŠMT, © 2013 – 2017. Firemní školka – Informace: „Firemní školka“ – aneb mateřská škola určená pro vzdělávání dětí zaměstnanců. In: *MŠMT* [online]. [cit. 2017-03-16]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/firemni-skolka-informace?highlightWords=firemn%C3%AD+mate%C5%99sk%C3%A9+%C5%A1koly>
- [12] OPRAVILOVÁ, Eva, 2016. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5107-8.
- [13] PEMOVÁ, Terezie, Radek PTÁČEK a kol., 2013. *Soukromá a firemní školka od A do Z: jak založit a provozovat soukromé nebo firemní zařízení předškolní výchovy*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4699-9.
- [14] PRŮCHA, Jan a Soňa KOŤÁTKOVÁ, 2013. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0495-4.
- [15] SEDLÁČKOVÁ, Hana, Zora SYSLOVÁ a Lucie ŠTĚPÁNKOVÁ, 2012. *Hodnocení výsledků předškolního vzdělávání*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-884-8.
- [16] SCHAUEROVÁ, Pavla, © 2005-2017. Firemní mateřská školka, ano či ne? *Diversity Management* [online]. [cit. 2017-03-16]. Dostupné z: <http://www.diversity-management.cz/aktuality.php?id=173>
- [17] Snoezelen, 2007. In: *Kamarád – Nenuda* [online]. [cit. 2017-03-16]. Dostupné z: <http://www.nenuda.eu/>
- [18] SPLAVCOVÁ, HANA a kol., 2016 *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2016. ISBN 80-87000-00-5.

- [19] SVOBODOVÁ, Eva, 2010. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-774-9.
- [20] SÝKOROVÁ, Petra, 2011. Firemní školky v plenkách. *Ekonom: týdeník vydavatelství Economia*. Praha: Economia, roč. 55, č. 7, s. 42-43. ISSN 1991-1210-0714.
- [21] SYSLOVÁ, Zora, 2013. *Profesní kompetence učitele mateřské školy*. Praha: Grada, Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4309-7.
- [22] SYSLOVÁ, Zora, Hana HORKÁ a Bohumíra LAZAROVÁ, 2014. *Od teorie předškolního vzdělávání k praxi v mateřské škole*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-7542-9.
- [23] SYSLOVÁ, Zora, 2016. *Proměna mateřské školy v učící se organizaci*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-113-2.
- [24] ŠMELOVÁ, Eva, 2006. *Mateřská škola a její učitelé v podmínkách společenských změn: teorie a praxe II*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 80-244-1373-6.
- [25] ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ, 2014. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0644-6.
- [26] TĚTHALOVÁ, Marie, 2008. Firemní a soukromé školky – postrach nebo užitečná věc? *Informatorium: časopis pro výchovu dětí od 3 do 8 let v MŠ a ŠD*. Praha: Portál, roč. 15, č. 7, s. 14-17. ISSN 1993-1210-7506.
- [27] TĚTHALOVÁ, Marie, 2009. Soukromé školky nejsou jen pro bohaté mazánky. *Informatorium: časopis pro výchovu dětí od 3 do 8 let v MŠ a ŠD*. Praha: Portál, roč. 16, č. 3, s. 12-14. ISSN 1993-1210-7506.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

U Učitelka mateřské školy

MŠ Mateřská škola

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Charakteristika učitelek mateřských škol	29
Tabulka 2 Shrnutí výsledků výzkumu.....	49

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Informovaný souhlas s účastí na výzkumu

Příloha 2: Interview – U5

PŘÍLOHA 1: INFORMOVANÝ SOUHLAS

Informovaný souhlas s účastí na výzkumu

„Analýza výchovně – vzdělávací práce učitele tradiční a firemní mateřské školy“

Souhlasím s poskytnutím rozhovoru Veronice Hrázské, studentce bakalářského programu Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně, na téma Analýza výchovně – vzdělávací práce učitele tradiční a firemní mateřské školy.

Veškeré údaje, které v rámci výzkumu autorce poskytnu, budou zpracovány pouze pro účely tohoto výzkumu a nebudou předány třetí straně. Audionahrávka bude ihned po přepsání znehodnocena.

.....

Jméno

.....

Podpis

PŘÍLOHA 2: UKÁZKA ROZHOVORU – U5

Já: Proč jste se rozhodla učit ve firemní mateřské škole? Máte k tomu nějaký zvláštní důvod?

Participantka: *„Nemám k tomu žádný zvláštní důvod a spíše jsem narazila na nabídku právě práce ve firemní mateřské školce a velice mě zaujala struktura té nabídky a hodně tam šlo vidět, že školka je taková rodinná. Velmi se mi líbilo, že tam je nižší počet dětí. To bylo opravdu takové zásadní, protože opravdu je tam více času na jednotlivce, člověk může přistupovat více individuálně, lépe si všeho všimat. Jsou tady docela pevné vazby s rodiči. Vlastně každý den předáváme docela velké informace o těch dětech, povídáme si s nimi, i jak to mají doma, abychom byli jakože... stejní, měly stejné záměry, stejné cíle my i rodiče, aby se nám to všechno prostě povedlo (usmívá se). I správný kolektiv tady je, který je hodně udržovaný a brzy pojedeme na Team Building, aby právě nedocházelo k tomu, že by byly nějaké komunikační šumy nebo problémy. Abychom si dokázaly taky všechno vyříkat a aby ten kolektiv byl soudržný.“*

Já: A co vás na té práci baví?

Participantka: *„Baví mě na ní každodenní nějaká taková jinakost a baví mě práce právě s dětmi od věku, už od toho roku a půl až po vlastně předškoláky. A baví mě to v tom, že si můžu sama vymyslet, co zrovna budu rozvíjet v ten den, jak si to udělám a baví mě na tom ty zpětné vazby, kdy ty děti se posunují někam dál, že v Pondělí je to jiné, v Pátek je to jiné a za měsíc už se nám daří o mnoho líp dělat věci i u kterých jsme třeba začínali. Něco trvá pomaleji něco rychleji, právě že je důležité u učitelky, aby byla správná taková trpělivost, která právě přináší to ovoce a to mě na tom nejvíce baví.“*

Já: Ehm. A jak u vás vypadá běžný den?

Participantka: *„Ve školce jak vypadá?“*

Já: Ehm.

Participantka: *„Ráno se scházíme v jedné třídě, kdy od 6 do 8 a kde probíhá předání rodičů učitelkám klasicky podáním ruky, pozdravením Dobré ráno. Vždycky se informuji jako učitelka o tom, jak se dítěti vstávalo, jestli je nějaký problém, jak se vyspalo*

a kolem před tou 8 hodinou odcházíme do naší třídy, kde už začíná snídaně v 8 hodin. Pro některé rodiče je třeba náročnější přijít na tu osmou, tak přijdou až o půl deváté, takže většinou snídáme klidně i do půl deváté. Potom o hodinu později, spíš tak v 9:20 máme další svačinku a než k ní vlastně přijde, tak probíhají... řízené činnosti. Je to spíš nějaká pohybová činnost, výtvarná činnost a třeba jako i logopedie, tam taky často bývá. A po té svačince, která většinou je ovocná v těch 9:20 pak máme volné hry, volné činnosti, které si děti vybírají samy. Snažím se nezasahovat jim do jejich činností, pouze kdyby mělo přijít k nějakému zranění. A v 10 hodin, tak to už odcházíme ven. Většinou já teda s mými maličkými dětmi chodím, když neprší, když prší tak jsme vevnitř, ale venku si můžeme hrát, na co chceme vlastně, běhat, máme možnost vzít si různé hračky, prostě motorky atd. V létě samozřejmě využíváme písku a v 11 hodin už jdeme zpátky do školky, převlečeme se, samozřejmě probíhá hygiena před každým jídlem, po každém jídle. Dbáme na to, které děti mají ještě plenky, tak minimálně dopoledne aspoň třikrát, čtyřikrát tu plenku vyměníme, pokud je (pauza) počůraná (směje se) a pak vlastně je obídek. Po obědě je zase hygiena a připravíme se do pyžamek, čte se pohádka, zpívá se a spíme do dvou hodin. Probouzíme se, o půl třetí už jsme po svačince a rodiče si můžou chodit pro děti do půl šesté. Do té půl šesté probíhají volné činnosti dětí.“

Já: Ehm. A jak vnímáte vaši třídu dětí?

Participantka: *„Moje třída je (nadechla se) plná docela malých dětí. Ted'ka v Listopadu už budou mít všichni dva.... A jsou úžasní, já na ně myslím, ikdyž nejsem v práci“ (usmívá se). „Moc fakt rychle se učí, to se mi na nich líbí. Vlastně od Září, ted'ka je konec Řijna už si zvykli na takový řád, na systém, jak to funguje Docela se mi i daří, že už ví, co kam patří, která hračka, když uklízíme, tak opravdu ví, že uklízíme, že se ještě nemůžou hrát a mají se všichni hlavně rádi. Znají se jménem a nebojí se chytit se za ruce, jsou takoví hodně solidní, objímají se. Možná jim to ještě trochu chybí od těch rodičů, když jsou tak malí, tak to potřebují i od těch svých kamarádů Jsou vděční za každou básničku, písničku, za hudební nástroje, za všelijaké hry. Mám je moc ráda.“ (usmívá se)*

Já: Ehm. A kolik máte dětí ve třídě?

Participantka: *„Já mám 10 dětí ve třídě, protože jsem vlastně v tom dětském koutku. Jinak ve třídě je 16 dětí.“*

Já: A děti jsou od jakého roku v dětském koutku?

Participantka: *„Děti např. asi v 3 týdnu budeme mít chlapečka, který má 16 měsíců, takže fakt maličké děti.“*

Já: Myslíte si, že práce učitelky v mateřské škole je těžká nebo lehká?

Participantka: *„Jak pro koho To co podporujeme, není stavěno na typu práce, je to určitě náročné. Je důležité, aby člověk se hodil pro toto povolání. Musí mít takové vlastnosti, aby vydržel vlastně i někdy takový ten nápor rodičů, taky i dětí. Je důležité, aby člověk působil taky nějakým respektem nebo dokázal si ho udělat. Hlavně, aby měl ty děti rád a aby jim uměl předat to, co chce. A myslím si, že náročná určitě je v tom, aby působila jako celek ta škola, jo ne jako třeba ten jednotlivec, ale aby se všichni shodli na stejných pravidlech. Ale pokud to má člověk rád, tak je to pro něho určitě naplňující práce. Pokud se na to hodí a chce to dělat.“*

Já: A musíte se nějak připravovat?

Participantka: *„Určitě se musím připravovat. Je to vlastně i u nás hodina takového volna mimo děti, kdy si právě hledáme různé cvičení výtvarné, pohybové i logopedické, různé hry, projekty. Vlastně musí se ta učitelka připravit. Samozřejmě musí umět taky improvizovat, v této práci je to hodně důležité, ale příprava je nezbytná. Jako si myslím do každého zaměstnání, ale tady pokud by člověk jenom to založil na té improvizaci, tak myslím, že by to nebylo dobré. Že je opravdu potřeba mít v záloze přípravy.“*

Já: Takže se připravujete na každý den do školky?

Participantka: *„Ano, připravuji se na každý den.“ (přikyvuje)*

Já: A jak ta vaše příprava probíhá?

Participantka: „No...“ (nadechla se). „Většinou jsou to věci, které mě jen tak samy napadnou, protože vycházím z toho, co ty děti potřebují. Pokud jim něco nejde, tak se na to snažím zaměřit. Hledám si v různých knížkách, literaturách, taky hodně čerpám z internetu, kde je hodně nabídek a jsem ve spojení se svými spolužačkami vlastně ze Střední školy, které taky už jsou v praxi. Vyměňujeme si vzájemně naše přípravy a snažíme se o to, abychom toho měly co nejvíce ... a z toho vlastně já vycházím. Vždycky si vyberu, co se mi nejvíc líbí z toho a to udělám, aby to hlavně vyhovovalo i těm dětem. Jejich vlastně ta náročnost, kterou oni zvládnou. Pokud nezvládnou, tak to předpřipravím, aby oni vlastně dodělali to, čeho jsou schopni, aby je to někam dále rozvíjelo.“

Já: A co dalšího musíte dělat kromě těch příprav?

Participantka: „Co Dalšího?“ (přemýšlí) „U nás ve školce, tak každá učitelka je jakoby něčím pověřená. Například já mám na starost ještě jídelniček, píšeme, jak se snažíme na Flipchart, aby rodiče věděli, co se u nás děje. Taková ta informovanost rodičům, tak to je jedna z nejdůležitějších věcí, které vlastně musíme dělat, říct jim opravdu všechno. Pamatovat si, jak ty děti jedly, jak spaly. Vlastně jak se měly, abychom všechno dokázaly předložit. Určitě musíme se i jakoby zajímat o ty ostatní, všimnout si jejich nějakých třeba handicapů a tak, protože my jsme ty první vlastně, které se setkávají s nějakou odlišností toho dítěte. Rodiče to mnohdy nevidí a je potřeba konzultovat to s dalšími učitelkami, takže určitě sdílet s těmi kolegyněkami, abysme na to měly většinou nějaký náhled, názor a to je tak asi vše.“ (váhá).

Já: Takže se svými kolegyněmi spolupracujete?

Participantka: „Ehm, určitě (přikyvuje hlavou). „Máme tady opravdu dobré vztahy a je to potřebné protože tato práce není založená jenom na jednotlivci, ale právě na tom týmu.“

Já: Ehm a jak spolupráce probíhá mezi vámi?

Participantka: (Nadechla se) „Spolupráce probíhá tak, většinou je to formou ... nějakého dialogu nebo i vlastně rozhovoru s ostatními kolegyněkami, kdy se navrhne

nějaké jakoby téma a to probíráme, vlastně řešíme to, zapisujeme si... Po našem nějakém rozhovoru, tak třeba sledujeme nějaké to dítě nebo nějaký ten problém. Snažíme se ho vyřešit. Potom se sejdeme znova, řekneme si, na co jsme přišly, jaký k tomu máme názor my... Spíš to funguje tak spontánně. Ani to nám nepřipadá, že by to bylo nějaké nucené nebo, že to musíme splňovat. Je to takové přirozené.“

Já: Ehm a pořádáte nějaké kroužky pro děti?

Participantka: „Kroužky už nepořádáme, protože je to zakázáno.“

Já: A z jakého důvodu?

Participantka: „Jsme teďka, já přesně nevím v čem... ale pokud jsme byli jenom ta firemní školka, nebyli jsme vázáni na ty, teďka nevím projekt nebo na něco. Ale z důvodu toho, že jsme někde zapsáni, tak už ho nemůžeme mít“.

Já: Ehm.

Participantka: „Tak už nemůžeme mít ty kroužky, ale provozujeme například... teda my to neprovozujeme, ale vozíme děti na plavání, chodíme do solné jeskyně a máme tady jógu cvičení. Ale to spíš je všechno vlastně v průběhu toho vzdělávání, že to jsou takové věci, které preferují ty děti a není to jakože nic vyjímečného, že bysme to vytáhly jako kroužek do kterého se přihlašuje, to totiž nesmí být.“

Já: A jaký je podle vás rozdíl mezi státní firemní mateřskou školou?

Participantka: „Ehm. Já osobně nemám vlastně tady tuto zkušenost, protože jsem zatím jenom ve firemní školce, ale určitě chci vyzkoušet i státní školku.“ (Usmívá se). „Co vím a zjistila jsem, tak největší vlastně rozdíly jsou v těch počtech dětí, které jsou určitě ve firemní školce nižší Firemní školka nabízí i různé benefity pro své zaměstnance. Už vlastně to nabízí ta společnost, u které ta školka je ... a máme například nějaké firemní večírky. Nevím, jestli každá školka třeba státní má taky nějaký team building, kdy jim záleží opravdu na tom kolektivu a hlavně jsme daleko menší třeba než ty státní školky. A dbáme tady více na ty vztahy s těmi rodiči, snažíme se utužovat všechny kontakty. Co se týče třeba finanční stránky, tak ta je vyšší ve státních školkách než tady. To třeba je pro mnohé překvapením, ale je to tak“ (usmívá

se). „A pracujeme tady sedm hodin přímé práce s dětmi a hodinu vlastně to je ta činnost kdy si chystáme další materiály na příští den a jedeme i o prázdninách, což mnohé vlastně školky státní mají zavřeno. Pro nás vlastně neexistují žádné jarní, podzimní prázdniny, jedeme vlastně krom státních svátků, víkendů, všechny dny v roce.“

Já: Ehm. A co si myslíte, že by měla učitelka dělat navíc ve firemní školce?

Participantka: „Co by měla dělat navíc? To je podle těch požadavků, které vlastně jsou v té smlouvě.“ (povzdechne si) „Nevím, co právě dělají ty paní učitelky ve státní školce, takže nevím co jakoby navíc je tady ... ale možná ta komunikace s rodiči. Tady opravdu na to docela jsme nebo jsou přísní, kdy je potřeba jim opravdu říct všechno. Mít s nimi dobré vztahy, pořádat vlastně nebo být. Jo asi ta komunikace s rodiče je asi taková nejdůležitější, co musí být navíc oproti té učitelce ve státní školce.“(přikyvuje)

Já: A co vám překáží v práci učitelky?

Participantka: „Co mi překáží? Hmm. (přemýšlí) Nemám asi nic, co by mi překáželo... protože práce mě baví. Jsem zatím ještě úplně na začátku, takže jsem nestihla nic vychytat (směje se) co mi třeba vadí, ale vždycky se může, každý den se může najít nějaká maličkost, která člověka třeba zamrzí nebo se člověk naštvě. Ale jde i to, jak k tomu člověk přistupuje. Pokud tu práci člověk rád má, tak pořád třeba je to i u mě, že převažují ty kladné věci, kladné odezvy, takže nemám asi nic, co by mi překáželo, vadilo ani s volným časem. Myslím, že dokážu si to dobře i oddělit práci i od toho volného času, od školy. Je to všechno v pořádku.“

Já: Ehm a co vás naopak nejvíce těší na této práci?

Participantka: „Co mě nejvíce těší? Tak to jsou ty zpětné vazby právě, ty výsledky dětí, které vidím. Těší mě, když můžu si udělat nějakou hezkou nástěnku“ (usmívá se). „Že jsem fakt hrdá na ty svoje děti, co udělaly, čeho jsou schopné. Těší mě i zpětné vazby od rodičů, když vidí, že se jim daří, že i ti rodiče jsou šťastní, že právě děti chodí k nám do školky. Těší mě i to, že když se potkáme mimo školku, tak že se na mě usmějí, pozdraví mě, že to není nic jenom uzavřeného tady a venku už to neexistuje. Líbí se mi, že se ta učitelka zapíše tomu dítěti vlastně na celý život, do života. Že se vždycky vzpomíná na ty paní učitelky ve školce“ (usmívá se)

Já: Ehm a jak získáváte zpětnou vazbu od rodičů?

Participantka: *„Většinou spontánně mi to řeknou. Já se neptám, ale pro mě je důležité úsměv, děkuju vám ... a je to krásné, když to vidím, když ty děti odchází a nechce se jim z té školky“ (směje se). „To je taky velká zpětná vazba a určitě pochvaly. Pochvala i od kolegyň, od nadřízených. To jsou takové pro mě důležité zpětné vazby.“*

Já: A čeho dalšího chcete v životě dosáhnout?

Participantka: (Nadechla se) *„Tak pokud se mi podaří, tak bych chtěla dokončit studium, na které bych vlastně ještě chtěla navázat na magisterské studium a určitě získávat další a další zkušenosti nejenom v této firemní školce, ale určitě bych chtěla vyzkoušet státní školku. Možná i s těmi zkušenostmi, které získám třeba i v různých školkách, tak bych chtěla založit svoji školku, ale ještě nevím. Hrozně se mi líbí různá alternativní ... různé alternativní prvky, které bych třeba chtěla zavést. Ale to není o těch prvcích, je to o tom celém, že by školka byla třeba Montessori nebo Step by step. Ještě asi nemám rozhodnuto, která je mi nejbližší, proto bych třeba chtěla zkusit nějaké alternativní školky a určitě načíst spoustu literatury. Docela mě teďka láká i výchova nevyčovou a sleduju různá videa, tak třeba uvidíme (usmívá se). Zkusím se ještě vlastně podívat potom, pozkoušet a vybrat si vlastně co si osobně myslím, že je to nejlepší.“*